کۆنگرەی بالیسان.. عومەر محەمەد

نازانم کەی کۆنگرەی بالیسان بەسترا، تەنانەت مانگ و ساڵەکەشیم لەیاد نەماوە، بەڵام دوای شەڕی ناوخۆ و پێش ڕوخاندنی ڕژێمی بەعس، لەبن چادرێکی گەورەدا بوو، سەرزەنشتی خەڵکم دەکرد کوا ڕۆژێکی ئاوا بایەخدارو مێژوویی میللەتەکەم لەیاد بکەم ! بەڵام دڵنیام هەرمن نیم بەتەنکو تاقە کوردێک تەنانەت ئامادەکارانی کۆنگرەو سەرۆک و سەرکردەی حزبەکانیش لە بیریان نەماوە!.
بەهەرحاڵ منیش بانگهێشتکرابووم و ماڵیان ئاوابێت بەهەی ئێوەی لە دەسیەی ئەنفالدا چالاکم، ووتەیەکیان بەدانابووم، دەبوو لەماوەی 5 خولەکدا لەکۆنگرە پێشکەشی ئامادەبوونی بکەم، ئێوە بەمن دەرفەتێکی گرنگ بوو، چونکە حزب و ڕێکخراوەکان لە لوتکەدا بەشداربوون، بارزانی و تاڵەبانی لە پێشی پێشەوە دانیشتبوون، نەدەبوو دەرفەت لە دەست بدەم، هەرچەندە کاتەکەم زۆرکەم بوو، بەڵام ئامانجم پێکا. لە وتەکەمدا لەپێشەوە بە ڕەخنەیەک دەستم پێکرد، گوتم: دەبوو کۆنگرە لەژێر ئەم دروشمی (شۆڕەش ! دەست و پەنجەی ئازیزانمان لە بیابان تەکەڵە بەلم بن، ئەمەش لەڕە دەست و پەنجەی یەکتر بشکێنین) بڕوانچوبایە، تەماشام کرد لەنیگاو چاویاندا دیارە بەرپرسان قسەکەم قەبوڵ ناکەن و درۆزەم دایە، ڕووم لە هەردوو سەرکردەی یەکێتی و پارتی و سەرکی هەردوو حکوومەتی هەرێم کرد، چونکە ئێوکاتە هەرێمی کوردستان دوو حکومەت و دوو سەرۆک وەزیران و دوو وەزیری کارباو دوو وەزیری تەندروستی و دوو وەزیری مافی مرۆڤی هەبوو، کەچی نە کارباهەبوو، نەتەندروستی هاوڵاتیەکانی باش بوو، نەبرینداری چەکی کیمیایی چارەسەرکرابوون و مافی مرۆڤیش لەوپەڕی خراپیدا بوو! بەڵام کۆنگرەی بالیسان مژدەبەخش و بنیاتنەربوو، چونکە بەهەتا هەتایە کۆتایی بەشەڕی ناوخۆهەنا کە دەتوانم بەم ئێوتارە کورتەی من کۆتایی بەشەڕی ناوخۆ هەنا، کە ئەم چەند پەڕگرافە بوون :
بیرکەی بەستنی کۆنگرەی بالیسان، کە بە گەورانەوەی شکۆی خەڵک و ئاشتی ومتمانە بوو، پێشنیازی من بوو کە داوام کردبوو لەناوچە ئەنفالکراو وکیمیابارانکراوەکاندا ببەسترێت بۆیە هەق بوو، ڕەزلەخاوەندارێتی گیرابا، ڕەخنەی ئێوەم گرت هەرلەبەرایەوە دزیبەک هەیە، ئێستاش من گەردنتان ئازاد دەکەم بەمەرجێک (قات لەبەرێک نەهاتبە وەک بیرکەی خۆی پەی فرێشتبنەوە) بیرکەکەم

بەئاوە بووە وەک رەزلێنانەکی مەعنەوی و سەرمایەی رەمزی بە قوربانیانی ئەنفال وکیمیاباران وشەهیدانی سەنگەر بەتایبەتیش وەک رەزلێنانێک بە هەموو ئاو مرۆڤانەی لە بەرەکانی شەڕی ناوخۆدا گیانیان لەدەستداوە، یاخود ئەندامێکی جەستەیان لە دەستداوە و ئێستا خاوەن پەداویستی تایبەتن و پێیان دەگوترێت کەمئەندامی سەنگەر.

لە یەکێک لە شارەکان یاخود لە گوندێ کیمیابارانکراوەکان (وەک شاری هەڵەبجە و گوندەکانی باڵیسان وشێخ وەسانان، گەپتەپە و عەسکەر، سەوسەنان) یان لەگەرمیان کەنگرێیەکی ئاشتی ببەستن پێیمانی شەرەف بدەن و بە هەتاهەتایە، کەتایی بەشەڕی ناوخۆ بهێنن .

ئامانج لەبەستنی کەنگرە لە باڵیساندا بەئاوێیە چیتر مزایدە کردن بەخوێنی شەهیدان وئەنفالکراوانەوە نەکرێت، بەهەر حاڵ، کەنگرەی باڵیسان کەمێک بایاری گرنگیدا بەم شێوەیەی خوارەوە :

١ لەبەر هەشنایی کەنگرەی باڵیسان، پەرلەمانی کوردستانی پەژە یاسایەک پەسەند بکات بەئاوەی هەرحزبێک دەستپێشخەری شەڕی ناوخۆبکات، بخرێتە لیستی هەشاوەو پەرلەمانی کوردستان بەسوکایەتی کردن بەشەهیدو ئەنفالکراوان بریاری لەبدات.

٢ لەبەرئاوەی هەموو لایەک کەکن لەسەر ئاوەی ئەنفال گەورەترین هەڵەشەو بەحورمەتی بوو، بە مرۆڤ بوونی کورد، ئاوا پێویستە ئەمەش لەبەرامبەردا تائاوپاری مرۆڤدەستو میهرەبان بین لەگەڵ یەکترو لەگەڵ دەوروبەرو تەنانەت لەگەڵ هەموو مەل وباڵندەو زیندەوەرانیش، چونکە ئاوانیش وەک مرۆڤ بە چەکی کیمیایی مردن و تەنانەت وەک مرۆڤ سوکایەتیان پێکرا.

٣ باشترین رێزگرتن لە شەهیدان و قوربانیانی تاوانی جینەساید رێزگرتنە لە ماف و ئازادی زیندووەکان، بەیە پاراستنی ئازادیەکانی ئینسان دەبێت گرنگترین خاڵ بێت لە نوسینەوەی دەستووری هەرێمدا .

٤ یادەکانی کیمیابارانی هەڵەبجەو کەمەکوژی ئەنفال ناکرێنە پشوو، بەڵکو دەبێت زەرترین کارو ئەرک بگرینە ئەستۆ، بەو پێیەی داواکردنی پشوو کەمەگا دەکاتە تەمبەڵخانەو بە یادەکانی جینەساید پەشنیارەکی هەژارە، بەیە بەباشی نازانین، چونکە وەفاداریو ئەرکی تەدانیە بەرامبەر قوربانیەکان بەپێچەوانەوە بەیار دەدەین ئاو هەژانە گەرمو گورتر کاربکەین، نەك هەر ئاوەندە بەڵکو بەڵای کەمەوە لە1%ی داهاتی ئاو هەژەی هەر تاکەکی کوردستان ببەخشرێتە بنیاتنانەوەی وەڵات، یان چارەسەرکردنی بریندارانی چەکی کیمیاوی، پەکهەنانی پەژەی هەشنبیری و فریاگوزاری و تەندروستی بە ئاو ناوچانەی بەر سیاسەتی جینەسایدکاوتوون، بەئاوەی هەموو هاوواتیەك پشکی راستەوخۆی لەو پەژانەدا هەبێ و شەرەفی بەشداری

کردنی راستەوخۆی بڕیکارەکە و شانازییان پێوە بکات .
• لە هەر رۆژێکی یادکانی جینۆسایددا،هەر کوشتنێکی بێئینقاست بەدەر لە سزایی یاسایی خۆی دووسانی رێزنەگرتن لە قوربانیانی ئینفال وکیمیاباران وشەهیدانیشی بچێتە سەر.
• هەردوو کەسێک لەو ڕۆژانەدا بەشێک بن بە تەماتی رێزنەگرتن لە قوربانیانی جینۆساید دادگایی بکرێن .
• هەر ڕێکخراووکەسایەتیەک ئاگەر دژکەوت بازرگانیی بەسەر ئەو دەستیانەوە دکات، مەحاتی کارکردنی لە وڕبگیرێتەوە و ڕێگەی بەشداریکردنی هیچ چالاکییەکی نەدرێت .
• هەر ماڵێکی شەهیدان و ئینفالکراوان ناوی هەموو شەهیدکانی لەسەر پێناسی شەهیدکەی بنوسرێ کە وارسی یاسایی هەیدگرێت،
• هەموو ماڵێکی شەهیدو ئینفالکراوان لە سەر دیوارو دەرگای ماڵەکەی ناوی شەهیدکان و ئینفالکراوکانیان بنووسرێت .
• لەبەر ئەوەی یادکان هی هەموانن، بەیە نابێت کەس بە نامەی فەرمی داوەتی ئەم یادانە بکرێن.
•• دەبێت بە کەنگرەی داهاتوو لەبری ئەم چادرە مانەمێنتکی شایان و گەک وپەک دروست بکرێت وهەڵی گەورەی بە کەنگرەکان تەدابێت.
•• مەرج نیە ئەم کەنگرەیە هەموو ساڵێک لەبالیسان بکرێت.

من لەم خەیاڵانەدا ون ببووم کە زەنگی تەلەفۆنەکەم وەئەگای هێنام، یەکەک لە هاوڕێ خۆشەویستەکانم لە بالیسانەوە ئاگاداری کردم، کەسبەی بە یادی کیمیابارانی بالیسان داوەتکراویت و پەمانخۆشە ئامادە بیت. بە زانیاری خوێنەران هەتا ئیستا بالیسان نەک شوێنکی شایان بە یادی کیمیابارانی تەدانیە، بەکو مانەمێنتەک بە شەهیدانی کیمیابارانیش نەکراوە.

پێشکەش بە خەپیشاندەرانی دژی بالیسان

٩/٢/٢٠١٦ سلێمانی

دەتوانیت مرۆڤ بیت، نەک شتێکی

دی.. عومەر محەمەد

لێپڕاوێزی کەمپەینی "ناوی من ناوی دایکمە"

لێبڕایدا دەستخۆشی لە ئامادەکارانی کەمپەینەکە دەکەم، ڕۆژی ئۆوانەش دەگرم کە دژن یان تێبینیان هەیەو هەشتا ئامانجەکەیان لاوون نییە. دەبێت کەمپەینەکەش ئامانجەکە هونتر بکاتەوە. دووبارە بە گەیشتن بە ئامانجەکە هەن. یان بەگفتوگۆ لەگەڵ حکومەت و پەڕلەمان بەبەدەنگی هەتا دەگەینە ئامانج، یان فشاری میدیایی. واتا وەک ئێستا دەیکەین بەبابەتی میدیاو سۆشیال میدیا، بەڵام بەبێ خوێنواندنی خوێنکی خۆشگوزەران بە فیزڵدان.
بەگومان ئۆوەی بەیاسایی کردنی لەکن ئامانج بێت ڕەگای یەکەمیان دەگرێت. دەنا لەوزیاتر ئارەقی بەنارەژن و لەولاشەوە خوێنکانەک شەیدڵەژی پێدەکەن و قوربانیەکان و بە ناسنامەکانیش بابەخیان سیربخەن و زوانا لێبدەن.
من پشتگیری کەمپەینەکەم بە ئۆوەی شەیی کەس بکەم، نەک هەربە منداڵانی باوک نادیار و چەسپاندنی ناوی دایک. بەڵکو بە بەدەستهێنانی ناسنامەی ئەو مرۆڤانەی کە ناسنامەیان نییە، تا کە پشتیوانی ئەم کەمپەینە دەکەیت دەبێت ئازاری مرۆڤی پڕاوێزخراوت چێشتبێ و بزانیت کە نەبوونی ناسنامە واتا مرۆڤ لە دەزخدا، مەگەر هەر ئەو مرۆڤانە بزانن بە ناسنامەیی چەندە سەختەو چەن فێڵی داونەتە خوار هەژاریەو چەن لە مرۆڤەوە کردونی بەکەتەرداری وشکەڵاتوو.

نمونەیەک دەخەمەوو:
دایکێک دەناسم، نەک منداڵکانی، تەنانەت خۆشی ناسنامەی نییە، چیرۆکی ئەم دایکەو منداڵکانی هەندە تراژیدیە گەڵەک شەو خەوی لێچاوان تەراندوم و هیچم لە دەستنەهاتووە.
دایکەکە چیرۆکی خۆی بە باسکردم وتی: (من دایک و باوکی خەمم نەدیوەو نازانم کێن، لەپڵاماری ئەنفالدا جاشێک، کە دیوەتی دایکم و باوکم لەدەخێکی خراپدان و منیان پێ ئیدارە نەدراوە، لەوکاتەدا کە دایکم و باوکمیان بەرەو خوار بردووە جاشەکە چاکەی کردووەو منی هەڵگرتووەو هەناومی بە سلەمانی لەمائی خیاندا لە قلیاسان گۆڕەی کردم بەڵام لەتەمەنی ١٤ ساڵیدا دامی بەشوو، بەقسەی ئەو مەردم بەپیاوێکی خوێکی ڕژهەڵاتی کوردستان کرد. هەر لەڵای مەلا مارەی

کردم، ساڵی ١٩٩١ زۆرتر و زیاتر بە ئەران و لۆمش نەپەرژا گرتبەستی هاوسەرگیریم بەنەکراو کەچی دوایی کرد، ئیتر من دیسان بەکەس مامۆو دیسان لەگەڵ منداڵەکانم (کۆوکچکن) هاتینەوە بە ئەمدیو ئەستا نەخۆم و نەمنداڵەکانم هیچمان ناسنامەمان نییە !! منداڵەکان ئەستا گەورەبوون هەتا شەشی سەرەتاییان خوێندو لەبەر بە ناسنامەیی نەیانتوانی چیدی بخوێنن).

باشە گریمان سەرلەبەری ئەم چیرۆکە هەڵبەستراوە، ئە خە سە مرۆف بەگەشت وئەسقانەوە بوونیان هەیەو لەناوماندا بەمەینەتی دەژین. بە دەبەت بە ناسنامە بن؟ چۆن بژین و چۆن بخوێنن ؟ ئەی بەهای مرۆیەکیان ؟ ئەی بەهای ئیدارەو مافی مرۆف ؟ چ دەبەت ئەگەر ئەم ژنە ناسنامەی عەراقی و کوردستانی و مافی مانەوەی پەبدرەت و لەسەر ناوی خەی ناسنامە بەمنداڵەکانیشی دەربەت؟ ئەم چیرۆکە پەمان دەڵەت مەرج نیە ئەم کەمپەینە هەر بە ئەو منداڵانە بەت کە لەژەر جەبری داعش و لەو دەخە نائینسانیەدا هاتبنە دونیاوە کە ژنی تەدا لاقەکراوەو منداڵی لەدەرەوەی خەزان تەدا هاتووتە دونیاوەو باوکیان نادیارە. باشە واگریمان باوکیان دیارە کە داعشکە، ئایا ئەو منداڵانە مافی ئەویان نییە کە قایل نەبن تیرەرستێک وەک باوک ببەتە پاشگری ناوکەیان ؟ ئیدی لەوەها حاڵەکدا چ پیرۆزی وبەهایەکی باوک دەمێنێ ؟

کەمەڵگای دوای جەنگ مرۆڤی دەوێ بە بونیاتنانەوە، کورد لە مەژە لە جەنگدایەو زیاد لە جارێک پەلاماری جەنگساید دراوە، لەدوای روخانی ڕژێمی بەعسیش قەناغی راگوزەری دادوەری (مرحلة العدالة الانتقالية)ی بەخەیەوە نەدیوە، قوربانیکان بەمافکانیان نەگەیشتوون، دەنا هەزاران دەسەی تراژیدی هەن پەویستیان بەچارەسەرە، هەزاران قوربانی هەن پەویستیان بەگەانەوەی ماف و شکەیە، جا مەرج نیە قوربانیکان راستەوخەبن هەندکیان ناڕاستەوخەن، تەنانەت ناباون هەر بەنمونە من کوێی جاشێک دەناسم دەڵەت: ئەگەر بەدەست من بەت ناوی باوکم لەنفوس دەسەمەوەو بەلابردنی ناوی باوکم ئەو پەڕەیە لەتەوەڵەی خەم دەکەمەوەو ناسنامەکەم و تەنانەت ناوی خەشم دەگەڕم، چونکە نەمن و نەدایکم هیچ دەسەاتمان نەبووە لەوەی باوکم دەبەتە جاش یان باش.
دەیان دەسە هەن باوک بەدەرقیەوە ماڵەی لەگەڵ هاوژین و منداڵی خەی کردووەو بیان بووتە مایەی شەرمەزاری بە لەوەها حاڵەکدا منداڵەکانی مافی ئەویان نەبەت کە بەناوی دایکیانەوە بناسرێنەوە نێک باوکە بەدکارەکیان ؟ خۆیان بەدیوەکەی تریشدا هەر ڕاستە.

دەی ئەگەر زەمینە بۆئەم مرۆڤانە بڕخسێ و ناوی دایک بەیاساو بە ئاسایی وەک ناوی باوک وەربگیرێت، هەم لەروی سایکۆلۆژییەوە ئەو مرۆڤانە ئاسودە دەبن هەم دەرفەتی زیاتریش بۆ ئەومندالانە دەڕخسێ کەلەدەرەوەی خیزان هاتوونەتە ژیانەوەو یاسا دەبێتە چەترێک کە لە ژێریدا کەمتر دەکەونە بەرتانوتەشەری مرۆڤی جاهیل ودەرەق.
ئەمە ئەگەر بەبەندەنگی و بەبێ چەلەحانە و جنێودان و شەی ئایدەلۆژی بەعەلمانی وئیسلامیەوە، بەدینداربوو بەدینەوە، بەناو بەویژدان و ئەخلاقەوە زەمینەمان بۆ شکەداری مرۆڤ سازاندو بەردەرگای حکومەتمان گرت دەتوانین بۆ یاسایەکیش ئەم کێشەیە چارەسەر بکەین.

بەناو ئەوەش هەروا ئاسان نیەو کاتی پێویستە، چونکە ئەوە تەنها دیوەکی کێشەکەیەو تەنانەت بەیاسایی کردنیش تەواوی ئامانجەکە بەدی نایات، چونکە هێشتا لایەنە کلتوری و کەسایەتیەکەی دەمێنێت، واتا بەیاسایی کردنی پاشگری ناوی دایك ئەو مندالانە لە بە شکەیی ڕزگار ناکات. بەپێچەوانەوە ئەگەر بەوردی کاری بۆ نەکرێت ڕەنگە ببێتە داوەک و لە ملیان بئاڵێ و بۆئاسانی لەی ڕزگارنەبن، گریمان ئەمە بووە پێژە یاساو لەپێلەمان تێپەڕی ئەو مندالانە گەورەدەبن و لە نێو کەمەگادا هەڵدەسوێن و کاردەکەن و نان پەیدا دەکەن، پەیوەندی کەسایەتی دروست دەکەن، بەرخەکی جەراوجەر دەکەون، وەک هەرکەسەک توشی شێو ناکەکی دەبن، لەناو کلتوری کەسایەتیدا کە زۆرینە ناسنامەیان بە ناوی باوکیانەوەیە، دەبنە کەمینە کە ناسنامەیان بە ناوی دایکیانەوە، ئەوسا بەسروشتی هەڵاواردنەکیش دێتە پێشەوە دەکەونە ژێرپرسیار. ئەگەر بەوردی بیری لێنەکرێتەوە دەبنە جێگەی تانوتەشەری خەڵکی جاهیل ودواکەوت و زوو هەستیان بریندار دەکرێت و شکەیان دەشکێندرێ.

بەیە دەبێت وریابین، لەهەنگاوی یەکەمدا دەبێت ئامانج ئەوەبێت ئەوانەی دایکیان هەیەو بە باوکن ناسنامەیان بە بکرێت بەناوی دایکیانەوە دواتریش دەرفەت بکرێتەوە بۆئەوانەی دەیانەوێ ناوی باوکیان بگۆڕنە سەرناوی دایکیان، گرنگە نەهێدرێت ئەنجامی ئەم کارە ببێتە هەیەک بۆ شکاندنی شکەی ئینسانەکان، ئەگەر ئەم کەمپەینە شکەیان بەنەگەتەوە نابێت وابکەوێتەوە هەرچی ناسنامەکەی بەناوی دایکییەوە بوو نیشانەی پرسیاری بچێتەسەرو بڕۆ وبندیوار ناوزەد بکرێ و ببنە ئامانجی مرۆڤی بە هەست و دەماخ سز.
بەیە وای دەبینم کە یەکێک لەعەیبەکانی ئەم کەمپەینە ئەوەیە کە

زەمینەسازی بۆ نەکراوەو هەشتا نەیانتوانیوە بیکەن بە یاسا بۆکو کردوویانە بۆژاوەژاو، فەرموون بە تێبکۆشین زەمینەی یاسایی وکەمکردنەوەی ڕشنبیری بسازدەین و بیکەین بە یاسا ئینجا نەک لە فەیسبوک بچە لەفەرمانگەی باری شارستانیش جگەکە بۆناوی باوک و دایکت بکە.

عومەرمحەمەد
٢/٩/٢٠٢١ -سلێمانی

تۆپەی نابوتی.. عومەر محەمەد

سیاسەتی ئەمریکاو بانگەشەی دیموکراسی بازاری ئازاد دەمکە تۆپەی نابوتی خەی لێداوەو هەڵبژاردنی بازرگان و چاوچنۆکێکی وەک ترامپیش لێکەوتەی ئەو نابوتی و فشەلێیە، دەنا بانگەشەی دیموکراسی بازارو هاتوهاواری مەرگی کەمۆنیزم و ئایدەلۆژیا جگەلە دریێکی گەورە لەگەڵ مرۆڤایەتی هیچی تر نەبوون. نەزمی نوێی جیهان نەژیانی هەژارانی باشتر کردو نە گەلە هەڕەشە لێکراوەکانی لە ستەمکاری و جەنساید پاراست. لەکوێ ئایدەلۆژیا پاشکۆی کردووە؟ ئەو هەرشەی لەسەر ئایدەلۆژیای کەمۆنیزم بوو کوا لەسەر فاشیزم بوو ؟ ئەی مەگەر ئیسلامی سیاسی و ێیکخراوی ئەلقاعیدەو داعش چی بوون ؟ ئەی بۆچی تۆریسەنە لاوازەکانی لای خەمان لەسەنگەی دکتاتۆریەتی ستالینەوە هەرشیان دەکردە سەر کەمۆنیزم و مەرایی ئیخوان موسلمینیان دەکرد ؟ هەندێکیان لەوە زیاتریش ێیشتن و سەرکەوتنی ئاکەپەیان بەکرانەوەو دەستکەوتی دیموکراسی دەزانی .. ئەستاش زەق بەبەرچاوانەوەیە کە ئەردەگانی دەستی ترامپ بووتە چ بەڵایەکی سەرزەوی !

ئەی مەگەر بریار نەبوو دیموکراسی بەواتای ئاشتی و دادپەروەری بێت؟ بەڵام کوا لە کۆی ئەم دونیای دیموکراسیە پەرشی بە ئاشتی و بە دادپەروەری هەیە ؟ ئەم درەگورەیە چی بوو لەگەڵ مرۆڤایەتی ؟ ئەی خەڵە بانگەشەکارانی دیموکراسی لە ئەمریکاو ڕۆژئاوا پێکەکیان خستووەتە لێستی تیرۆرەوەو مەرایی بە ئاکەپە دەکەن و چاو لە تاوانکانی دەپۆشن؟ لە کاتێکدا بەپێشجاوی دونیاوە پێکەکە

تەکشکەنەری ئەو هەڕەتیرەرستیە بوو، کەهەموویانی تەقاندبوو، زۆر بەبەرچاویانەوەیە کە هەشتا ئەردەگان پشتیوانی تیرەر دەکات !
کورت و کوردی دیموکراسی بە بەبوونی دادپەروەری کەمەایەتی جگەلە بانگەشەیەکی پوچ، هیچ بەهایەکی نییەو مرۆڤایەتیش حاڵی لە ئەستا باشتر نابێت .

٨/١/٢٠٢١ سلێمانی

پاڵەوانەکانی پشتی کەمپیتەر.. عومەر محەمەد

پاڵەوانەکانی پشتی کەمپیتەرو ئەو ترسنەکانەی پلار بە ئەم پاڵەوانانە دەهاون، کێن ؟

بریا لەبری پاڵەوانەکانی پشتی تفەنگەکان هەزار ئەوەندە پاڵەوانی پشتی کەمپیتەرمان دەبوو، لە مەڕە گوە لە حیکایەتی جەنگاوەرەکان دەگرین و هیچیشمان دیارنییە. لەوەش تراژیدی ترو بە ئازارتر پاڵەوانی پشتی تفەنگەکان هەندەی بە خەڵک و دەوڵەتانی ئیقلیمی لە دژی خەمان جەنگاون، نیوهەندەیان بەخەمان بکردایە ئەستا تابلۆیەکمان بە شانازی دەبوو هەڵیبواسین. بەڵام کە گەستانەکان دەبینین پێن لە کوژراوی شاری ناوخۆ، لە(جاش و باش) لە جەلادو قوربانی و هەموویان پێکەوە نەژراون ئیدی کێکی شانازی ونیشاندانی نامێنێ.
ناڵێوایە گوە لە کەسانێک بگرین کە کارەکتەرەکانی پشتی کەمپیتەر نادیدەو بە سوک دەگرن، ئاخر ئەم ستەمە بە؟ ئەم ناو زاندنە خزمەت بەکە دەکات ؟ ئەمە چ عەقڵ و زمانێکی هەژارو دواکەوتووە؟ بەگومان پاڵەوانی پشتی کەمیتەریشمان زەرن، وەلێ ئەفسوس لەژێر هەژمونی ئەو زمانە خەڵکیە جوان نایان بینرێن. وەک خەیان ناناسرێن، کەچێر بیرکارتان بیرچوو هەی سەلامەت بن ؟ مەگەر ئەوە شانازی بەم پاڵەوانەی پشتی کەمیتەرەوە ناکێن؟ ئەو کیژو کوڕە پیتچنانەی دەیان کتێبی باشیان نوسیوەتەوە، ئەوانەی هەڵچنی دەکێن، ئەوانەی دیزاین دەکێن، ئەو نوسەرانەی مەژوو قەرزداریانەو لە پشت کەمپیتەرکانەوە

شەی شوناسی کلتووری دەکەن، ئەو دیزاینەرانەی لە پشت کەمپیتەرکانیانەوە کاری مانتاژ و دەنگ و ڕەنگی فیلمکانمان بۆ دەکەن، تەنانەت ئەو ڕۆژنامەنوسە بوێرانەی خەیان دەخەنە نێو ئاگری جەنگ و کێشە ئابووریکانەوە هەردەبەت بگەڕێنەوە پشتی کەمیتەرکانیان. ئیدی بۆ دەبەت کارکانیان ئاوا سوک وەنابکرێن؟ کێن ئەوانەی کاری پشت کەمپیتەر بکەم دەگرن ؟ بگومان ئەوانەن ئەرێیی و تەمبەڵی و تەماحی پەست و پوچ کوشتوونی، مرۆڤ کە لەکاردا هیچی لەباردا نەبوو، لەقسەشدا هەروایە بۆیە بە ئەوەی بیری لێبکاتەوە قسە فڕێ دەدات. ئەوانەی کارکی گرانیان لە دەست نایات بچنگ و نینۆک هەوەدەدەن کاری قورسی ئەوانیدی سوک تەماشا بکەن.

ووتە بەشکی ئەم ڕەفتارو گوفتارە هەرزانە، ئەرێیی و دەپیسی و تونڕەفتاریە، نەرجسیەتی کەسانکە، کە وەهمی خەبەپاڵەوان زانین هەشی لەسەندون بۆیە بە سکردنەوە بەم زمانە قسە بکەن، هەوی ڕۆژگار ڕەش بەت کە بەبە حیکمەتیش بڕەوە دەچەت، بەبە فیکرو مەعریفە مرۆڤ دەکات بە نوسەر بەهونەرمەند بەپاڵەوانی شاشەو مەیدان ! ئەوانەی خەونی ئەویان هەیە هەموو کەس لە پشت خەیان بەت لەهەموو شتکدا و لەهەموو کارکدا هەر خەیان بن و کەسی دی نا، زمانیان لە دژی هەرکەسک دەگڕێ کە بەهەموو دوعایەکیان نالێن ئامین.

بەزەر کەس وتراوە پاڵەوانی پشت کەمپیتەر و منیش بەر ئەو پلارە کەووتووم، بەڵام هەمیشە فەرامەشم کردون و ئاوەم لەنەداونەتەوە، لەوەتای من خەریکی دەسەی ئەنفالم هەندک مرۆڤی کارنکەرو تەوزەل بەڵام کاسەی ناو هەموو ئەسکۆکان و زەربەی ناو ماپەو پێجە بە فلتەرکان، ئەم قسە سوکیان پێگووتووم (پاڵەوانی پشتی کەمپیتەر) هەر لەم ڕۆژانەشدا دەستک لە هەچونکدا کەهەرگیز نایدەهنا هەمان ئەو قسەی پێگوتمەوە (کاکە من پاڵەوانی پشتی کەمپیتەرنیم) کورە هەی سەلامەت بیت من شانازی دەکەم پاڵەوانی پشتی کەمپیتەربم، چونکە ئەگەر سەدان چیرکی ئەنفالم لە پشتی کەمپیتەرەوە نەنوسیبەتەوە دەیانم نوسیوەتەوە. سەیرە ! ئەوانەی وایان پێگووتووم بەبە ئەوەی خەیان نە وشیەکیان بە "ئەنفالستان" نوسیبە و نە دینارکیان پە بەخشیبە و نە ئەفکیان بە ئەنفال دیدیەک کردبە ! لەوەش ئەستەمترو ناخەشترو بەئازارتر، ئەو کەسانە بە چالاکوانی مافی مرۆڤ و نوسەرو ڕۆژنامەنوسی بوێرو دژە دەسەەات، خەیان دەناسنن کەچی هەر کەدەم هەڕەهننەوە ڕەزومافی مرۆڤ لە بیردکەن و سوکایەتیک بەمرۆڤ دەکەن ! لەوەش سەیرو ئەنتیکە تر خەشیان هەر لەپشتی کەمپیتەرکەوە ئەم قسانە دەکەن .

عومەر محەمەد
٩/١/٢٠٢١ سلەمانی

دیموکراسی دژەکان ...

سەرمایەداری سیستەمێکە لەرواڵەتدا شارستانی ولەناوەرۆکدا دواکەوتوو بەڕحمە، بەو ڕکخراوانشییەوە کە گوایا پارێزەری مافی مرۆڤ و ژینگە پارێزن، زاناو داناو ئاکادیمیست وتیوریسەنکانی ئەم سیستمە بە ئەندازەی جەلادکان و کەلەنەل وسوپاسالارکان تاوانبارن، ئەوان ناتوانن هەتا سەر لە پەنای بروانامەیەک ولە ناو پشتێی و کپشییدا لاوازی و خپارێزی بشارنەوە، ناتوانن ناخی وێران وگەمژەیی لە خکی سادەوساکاریش بشارنەوە.
کاتێک باس لە ڕکارکانی توژینەوەی زانستی و ئتکتی دانیشتن و نانخواردن و چونەبردەم دادگاو سەرک و مایک و هەندێک فتفتی تردکەن، ئەمانە نە بەهای خیان دەزانن ونەهی زانستیش، چونکە لەبەرانبەر پیسبوونی ژینگەو جەنگ و قوربانییکانی زەر خونساردو بە هەست و بە مەاەن.*
(کوشتاری عەراق وسوریا) و دەندایەتی داعش و بەرخدانی ڕژئاواو شکاندنی داعش و دیلکانیان و بەجهشتنیان بە ڕژئاواو ئیدارەی خسەری باشترین نمونەی درندایەتی و ناسەروەری یاسای سەرمایەداری ڕکخراوکانتی.
لە باشوری کوردستانیش، ئەمانە لە سەرتای بانگشەی بازاری ئازادو گەبالیزمدا بە مکرو حیلەبازی و خنواندنکی لەنەهاتووەو باسی شنەبای دیموکراسی و نەمانی دونیای دیکتاتەرکانیان دکرد، کچی لە پەنای دیکتاتەرە لەکاییکانیانەوە، سەردەمە وەرانبووکەی مرۆقیان بکرانەوەو دیموکراسی و تکنەلژیا وچەرخی مبایل، ناودەبرد و چاویان لەو راستیانە دەنوقاند ژنکوژی دیاردەیکی مترسیداری ولات بوو، ئەم گەمژەییە هەتا سەردەمی کەرناش هەربەردەوامە ..!
جارک یەکک لەم گەمژانە لە سوحکی عەشایریدا دانیشتبوو، باسی پشکەوتنی دونیاو دیموکراسی بە مجلیسکە کردبوو، گوتبوی : ئەستا

دەوڵەتکان پشبەکیانە لە ناردنی مووشەکەکانیان بۆ سەرمانگ، ئامۆژایەکم لێو مەجلیسە دانیشتبوو پێی گوتبوو:

- کاکە تۆ هێشتا لەسوێحی عەشایەریدا دانیشتووی ئەمە ئیستا ساروخمان بۆ ناردرێتە سەرمانگ، با ئێم کێشەی سەرزەوی نەهێڵن. مەبەستی ئەوکێشە کەمایەتیە بوو کە بۆی کەبونەوە.
  بەهیوام کەرنا بیرێک بەمرۆقی زەحمەتکێش بکاتەوە و چیدی بۆ دوای قسەی بفدراوی سیاسی درۆزن و مەلای بۆیژدان و هێوری حزبەکان فریونەخوات و بۆ ئازایەتیەوە بێت : زانست ودیموکراسی وئاین بۆ تورکی قوڕاوی ئۆگەر بەبەرژەوەندی گشتی نەبن .
- جارێکیان لەهەولێر لەکۆنفرانسێکدا بۆیەکێک لەم ئەکادیمیە مەکربازانەدا تەقیمەوە کە قسەی لەسەردادگایی کردنی سەدام و رێکارە نادیموکراسییەکەی دەکرد، تانانەت فەتەفەتی ئەوەشی کرد کە دادگای باڵای تاوانەکان، پڵەی کردووە لە بریاردان و لەوەش ئەنفالی بەجینەساید ناساندووە.. عەجایەب ئەوەموو ئەکادیمیستە قاتلەبڕی پایتەخت فزەیەکیان نەکرد!! ئەمچییە کابرا دادوەری دادگای نودوەتیی وئەکادیمییە ؟! چەن دەبەت قسە لەقسەی چاوشین وقژ زەردەکاندا بکرێ !

٣١ی ئازاری ٢٠٢٠ سلەمانی

ئەمەی دوای کەرنا … عومەر محەمەد

ئەمڕۆ جیهان لەبەردەم کارەساتێکی جیهانیدایە، پەتای کەرنا ژیان وپێوەندی کەمایەتی وئابوری جیهانی خستووەتە دەخێکی نائارام و جیاوازترەوە، بگومان پێوەندی سیاسیش لەسەر ئاستی دونیادا گەانکاری بەسەردادێت و کاریگەری وکاردانەوەکانی لە سەرتای دەرکەوتندان، ئەوەی کە هەتا ئیستا بەزەقی دیارە نائارامی جیهانە بەدەست قایرەسی کەراناوە، دونا هێشتا نائارامی سیاسی وەک پێویست بەدیار نەکەوتووە. بەنام سەرتاکانی لە لەدوانەکانی کەشکی سپی و

مسکو پکیندا دیارن.
ئگرچی هشتا رژی مردن بهی کرناو کم، بام وروژاندنی لراگیاندندا داوکو وترسکی زری بجهشتوو، ئمش بو هکار نییو، بهرحاو ئستا مرقایتی لبردم پرسیاری ئالزدایو، ژیان و برو بردن برو کو دچت ؟ چرنوسی مرق بتایبتیش مرقی کم درامت چی وچن دبت؟ ئیدی مرق چن دژی و چن دمرت ؟ ئمو پرسیاری هموو مرقکو جا کسکی سادی ناو کمگابت یاخود سیاسی، مرقکان هرچییک بن (ئاینی وئایدلژیی بن، هر پگیکیان هبیت، یان نیانبت ؟ دینداربن یان بدین چپن یان ئاست) هموو بدوای واموون.
لباری گنگشو ئاوبچنکان جیاوازن، ملاکان سرتا بغزبی خوداو دواتر بحمتیان دزانی، رایکیش هیو بدستکردی واتان و جنگی بایلژی دزانن، هندکیش وای لک ددنو زوی بدست برهمهنان و پیسکردنی ژینگو مانددوو، بام گرفتی ئم تواننو لو سرباری دیوزانستییکشی زیاتر لو ئایدیالیزم و خورافیاتکیدایو کوک تییکی یزدانی لکدانوی بدکرت، لو کاتکدا ئمو برهمهنانوی جارکی تری تراژیدیای مرقو بناودونیای خون وخیاو و چاوانی و بدستاتی مرق، لکاتکدا کو هر هژمونی مرقو دستکاری سروشتی کردووو کوتووتو وزی و ئاسمان و زوی ودریا دپشکنو و ئاوی قازانج دکات، جنگی گورو هدگرسنو .راستو مرق وزوی پویستیان بپشوو. بام ژیان بمرق و پاکی بو ژینگو، بو دوعاو پاانوی ئایندران و خون وخیایی مانسیانو ناگتو، بکو بپلان وهوشیاری وکم بوونوی تماح وهپی قازانج دبت.
نیولیبرالیزم و بازاری ئازاد مرقایتی هداوتو پراویزو قازانی کردووتو سنتر، بازاریش قازانج وجوی دوو، هروک چن جنگو گورکانی مدرنو خون وجستی ملیونان مرق رایدگرن وماشنی گوری جنگ هاینی مرق و خرجکردنی باروت وعقی زاناکان و نخشو پلانی ژنراکانی جنگی دوو، بازاریش پسپو زانای گوری ئابوری وبازرگانی و برهمهنان و دزینوی کیارو بکاربرو هونری بازاکردنی پویست.
لراستیدا ئم دخی جیهانگیری مرقایتی ماندوو ددنگ کردووو، هموشتک لپناوی قازانجدا، لکاتکدا مرقی ئاسایی هموو شتکی لپناوی ژیاندا دوت، ئوی قازانج لو خونیدا دگ سرمایدارو نک هموومرقک، زرینش ئوی هیوای بو دخوازن ژیانکی شکمندانی ئارامو نک قازانجی زرو ورانکردنی زر، جنگاورانی سوریاو عراق ئوی هیوای بدخوازن وستانی جنگ و

گەلانەوەیە بۆ ژیانێکی بەسەربەشەر، بەڵام کەمپانیا گەورەکانی بەدەستهێنانی وزە ئەوەی هیوای بە دەخوازن بەدەستهێنانی گازونەوت لەسوریا نێک سەلامەتی گیانی مرۆڤەکان!
لەدوای کۆتایی دەوڵەت وکەمپانیا زۆبەلاحەکانی دونیا بەجۆرێکی تر نەخشەی ژیان وجەنگ وململانێکان دەکێشنەوە، بەڵام بەدنیایی ئەوەی بیری لەدەکەنەوە بۆژەوەندی تایبەتیە نێک گشتی، قازانجە نێک سەلامەتی مرۆڤایەتی، بەڵام ڕەنگە شەوازی جەنگ وململانێکانیان بگۆڕن، دەرمان وفاکسین دەچنە پاڵ نەوت وگاز ودکتۆرو نەرس وکارمەندانی تەندروستی لەپاڵ سەربازو ژەنراڵەکانی جەنگ دادەنرێن، کارگەی چەکسازی و زانایانی بەمبەکان و زانایانی بایۆلۆژی ئۆرگیان گرانتر دەبێت، فایرسی کۆرۆنا ئەوانەی تریش کۆلۆ داهاتودا ناوەکیان بە دەدەزرێتەوە جەگەی ساروخە زیرەکەکان دەگرنەوە.
هەرچەنێک بەت ڤایرسی کۆرۆنا لەروی فیزیکییەوە لە ئێستا کوشندەتر نابێت، بەڵام نائارامی ودڵەڕاوکێ و جەنگی دەرونی زەمینەسازییەکی باش دەکات بۆ جەنگی داهاتوو، زۆربەی پسپۆڕانی ئابووری پێیان وایە "جەنگی سارد" کە ئێستا سەرەکی ویلایەتە یەکگرتووەکان، دەناڵد ترامپ دژی چین بەتایبەتی بەرپای کردووە، بە هەردوو لایەن "وێرانکارە دەبێت ". بەڵام پەرەچێت جەنگەکە بە هەموو جیهان وێرانکار دەبێت ئەم گرنگی دانەش بەکۆرانا ئەوەی لەدەخوەندرێتەوە کە مرۆڤ ئامادەبێت بۆ مەرگی دەستجەمعی و بەرفەحمی، کەهەر ئێستا هەست وسۆزی مرۆیی ڕولەلۆژیی، دەوڵەتەکانیش خوێنساردانە تەماشای مەرگی مرۆڤەکان دەکەن، ئیدی دیکتاتۆرەکان وەک سەدام وهیتلەرومیلۆسۆڤیچ وئەردۆگان نامێنن، کە ئەوانەی بەکەمەڵ دیانکوشتن دەبوو پاساوەکیش بۆ ڕەوایەتی تاوانەکیان بدەزنەوە، بەتەمەتی (ڕەگەزپەرستی و خیانەتکارانی نیشتمان)دەکوژران، ئیدی مەرگی بەکەمەڵی مرۆڤ دەچێتە دەخەکی تروە بەپشچاوی ئازیزانەوە دەبێ و دەوڵەت و پیاوانی ئاینیش وەک قەدەری خوایی و کارەساتی سروشتی و پەتاوتاعونی سەراسەری وێنای دەکەن.

(فەیلەسوفی ئیتالی جیۆرجیۆ ئاگامبێن خاوەنی کتێبی، بیرکردنەوە لەوانگەی چەپەوە، لەوتارێکی ڕۆژی ٢٦ ی فەبریوەریدا پێیوایە ئەمە لەلایەن دەسەڵاتەوە گەورە کراوە بۆ بەرتەسک کردنەوەی ئازادی لەخەڵک و ڕاهێنانیان بۆ دەسەڵاتی زیاتری دەوڵەت بەسەریانەوە، هەمان بۆچونی هەبوو لەساڵی ٢٠١٦ دا کاتێک بۆ هەی هەرشە تیرۆریستییەکانی داعشەوە، دەوڵەتەکانی ئەوروپا باری نائاسیایان ڕادەگەیاند.) بروانە لینکەکەی خوارەوە ماڵپەڕی ئاوێنە ڕۆژی ٢٤ی ئازاری ٢٠٢٠- ئەنوەر حەمەودارا عەزیز. بەپێچەوانەشەوە ژیژاک دەڵێت

قایرەسەکە پاشەکشە بەسەرمایەداری دەکات ومرۆڤایەتی یەک دەخاتەوەسنورەک بەسەرمایەداری دادەنێت، هەر لەئاوەنداە ئاماژە بە وتارەکی سلاڤی ژیژاک، کراوە کە (ڕەخنە لەم بەچونە ئۆگرێت وپێیوایە ئەم پەتایە جدییەوە لە دواجاردا زیاتر بڕو بەکەمەنیزم دەدات، چونکە سەرکەوتن بە سەر کۆرۆنادا هاوکاری وەاتانی دونیائەخوازێت)
زاهیرباهیر نوسەریی دیاری ئەنارشیست لەوتاری ئەمڕیدا کەلە واڵکەیدا بەاوی کردووەتەوە، باس لە ڕەوشی لەندەن و هەنگاوەکانی دەوڵەت دەکات بە بەرتەسەککردنەوەی ئازادییەکان و بەمشوری وخونەساردی لەبەرانبەر توشبوانی قایرەسی کۆرۆناو دەست ئاواڵاکردنی پۆلیس بە ئیجرائاتی توند لەگەڵ سەرپێچی کاران، باهیر نوسیوێتی : (دیمانەی دوێنی شەوی کاتژمێر ۷ی کەنالی 4Tv لەندەن لەگەڵ وەزیری تەندروستی و دکتۆرەکان بەتایبەتی کە ڕاپۆرتی خەستانەیکیش خوێنرایەوە دەریخست کە هیچ ئامادەکارییەك نەکراوە. تەنانەت هەندەک لە دکتۆرو نەرسەکان لەسەرحسابی خۆیان پەداویستی خۆپاراستنیان کڕیوە. ئەستاوونە کە حکومەت خەمی هاووەاتیانی نیە)
جاک ئەتالی گۆرە ئابوریناس و سوسیۆلۆجیستی فرانسی و ڕاوێژکاری پێشوی سەرۆک شیراک لە بڵاگی خۆیدا بابەتێکی گرنگ وئومێد بەخشی بەاوکردووەتەوە هاورەم نەوزادشوانی وەریگێڕاوەتە سەرزمانی کوردی رای وایە کە لەسەرەتاوە بوریایی وهۆشیاریەوە مامەڵە لەگەڵ ئەم دەخە تەندروستیەدا بکەین کەسبەی دەگمەنەت بە دەخێکی سیاسی گرنگترین کارێک کە پێویستە بکرێت کەنترۆڵکرنی شێپەڵەکانی هەڵچونە تەندروستی و ئابوریەیە کە جیهان دووچاری بووە.
جاک ئەتالی دەڵێت : "هیچ شتێک گەرەنتی سەرکەوتنمان ناکات و لە کاتی شکستماندا گیردەی سایانێکی سەخت و تاریک دەبینەوە ئەمە بەواتای ئەوە نیە کە کارساتێکە حەتمیە، بەڵام بۆئەوەی بتوانین ڕێگری لە بکەین پێویستە دوور بەوانین، بە ڕابردوو و داهاتویش هەتا بەرچاو ڕوون بین لەمەڕ ڕووداوەکان "
ئەوەی جیگەی مەترسییە درندایەتی و بەویژدانی سەرمایەداریە، پەدەچێت جەنگێکی بایۆلۆژی هەبگیرسێنێ و جارێکی دی دونیای دوجەمسەری دروستبکەنەوە بەڵام ئەمجارە ململانێی جەمسەری چینی وئەمریکی مرۆڤکان بهاێت، ململانێی بازرگانی چین وئەمریکا لە ئازاری ساڵی ۲۰۱۸ ەوە هەتا دێت گەرمتر دەبێت، (دوابەداوای بیاری ترەمپ بە داسپاندنی نرخی کاڵای چینی بەتایبەتیش بە سەر پێڵاو فافۆنی هاوردە کە لە چینەوە دەچوونە ئەمریکا دەستی پێکردو) بروانە ماپێری سەحر ١٦ی تەموزی ۲۰۱۸ (هەرئەوسا یانگ ججی سەرۆکی لێژنەی کاروباری دەرەوەی پارتی کەمۆنیستی چین لەبەرانبەر

ئەمریکادا گوتی : بەرژەوەندییە گرینگەکانمان هەی سووری پەکینە، هەرلەبەر ئەمەش هیچ وەتەک، لەوانە ئەمریکاش نابە لە بارەی لاوازکردنی بەرژەوەندییەکانی چین تووشی وەهم ببەت. وتیشی پەکین سەرباری هەسوکەوتی سیاسیی ئاشتیانەی خەی داکەکی لە بەرژەوەندییە گرینگەکانی خەی دەکات.) هەمان سەرچاوەی پەشوو.
چونکە سەرەتاکانی ئەم جەنگە دیارە هەرچی چینە شەرمەکانە باسی ئەوە دەکات کە ئەمریکا قایرەسەکەی پیتاندووەو هەرچی ئەمریکاش حزبی شیوعی چین بەوە تەمەتبار دەکات زانیارییان پەنادات لەسەر نەخشەکانی کەرەنا پەمپیە دەبەت: (حیزبی شوعی چین بەشدارە لەپەنەدانی زانیاری تەواو لە سەر نەخشیەکە بە ئەوەی خەکانیتر تووش نەبن، کاتی ئەوەش دەت چین تاوانبار بکەین بەم قەیرانە، بە درەژایی هەزار سالی رابردوو هەموو پەتایەکی گەورە بەتە هەی گوەانکاری بنەەتی لە سیستمی سیاسی میللەتان و ئەو بەهایانەی کە سیستەمەکانیان لەسەر بنیات نراوە. ئەگەر پەتای کەلەرای سەدەی چواردە لە ئەروپا وەک نمونە لەبەرچاوبگرین کە بووە هەی لەناوبردنی نزیکەی سێ یەکی دانیشتوانی کیشوەرەکە ، دەکارین بە زیادەیی بەینەن کە رەنەکەی گرنگی گەا لەوەی ئەروپای کەن چاوبخشنەتەوە بەپایەی سیاسی پیاوانی ئاینیی و گەانکاری رەشەیی تیا بکات. لە ئەنجامدا دەزگاکانی پەلیس هاتە کایەوە بەوەی تاکە شەوازەک بوو بە پارەزگاریکردنی گیانی دانیشتوان. ئەوەش بوو بە هەی لەدایکبوونی دەوەتی هاوچەرخ و لە گەیدا بەاوبونەوەی تەوژینەوەی زانستی وەک بەرئەنجامی راستەوخەی ئەو کارەساتە تەندروستییە مەزنە) ەای ئەم ئابوری ناسێ ئومەدبەخشە هاوکات رەنیشاندەریشە بەوەی کەمتر کالای ناپەویست بکەین و بگەینەوە بە پەداویستیە بنەەتیەکان، بەرای جاک ئیدی لە پەست کەرەنادا " فەردەبین رەزی مرەف وزەوی بگرین، لەراستیدا ئەوە گرفتی مرەفی هاوچەرخ بووە کە غروورانە یاخود گەلانە بەسەرزەویدا رەیشتووەو نرخی بە دانەناوە، ئیدی رەی مرەف بریتی دەبەت لەیارمەتیدانی یەکتری بە ەودانی ئەو گەانکاریەکی باشترو جدی ، نەک ئەم ئەستەرەیە وەرانبکەین.

عومەر محەمەد
٢٥ی ئازاری ٢٠٢٠ – سلەمانی

سەرچاوەکان

1. ماپەی ئاوەنە رەژی ٢٤ی ئازاری ٢٠٢٠- ئەنوەر حمەو دارا

عەزیز.
2. وتارەکی هاوڕێم زاهیر باهیر ڕۆژی ٢٥ی ئازار لەوانەی تایبەتی خۆی.
3. http://kurdish.sahartv.ir/news/%D8%AC%DB%8C%D9%87%D8%A7%D9%86-i345268 تەلەفزیونی سەحر- کوردی
4. سەرچاوەی قسەکانی پەمپیۆ کۆنگرەی (CNN) کە هاوڕێم جەبارئەحمەد وەریگێڕاوەتە سەر زامانی کوردی ولەوانەی خوی باوی کردووەتەوە.
5. جاک ئەتالی گۆڤاری ئابوریناس وسوسیۆلۆجیستی فرانسی و ڕاوێژکاری پێشوی سەرۆک شیراک کە لە بڵاگی خێدا بەخش وبەاوی کردووەتەوە، نەوزاد شوانی وەریگێڕاوەتە سەرزمانی کوردی وەرژی ٢٥ی ئازاری ٢٠٢٠ لە واڵی خێی بەاوی کردووەتەوە.

ئەزمون و تراژیدیا … عومەر محەمەد

عومەر محەمەد
٢٥ی ئازاری ٢٠٢٠ سلەمانی

دەیان کەرنا هەژارو دەوڵەمەند ناناسەت، ئەگەرچی دەزانم گەیشتووەتە ماڵی سەرۆک و وەزیرو پەرلەمانتارانیش، بەڵام هەشتا بەوا بەو ناکەم هەژارو دەوڵەمەند ناناسەت، بە هیوام دەخەکە هەندە خراپ نەبەت وەک چاوەروان دەکەم، چونکە من بە ئەزمونی خەم لەناو تراژیدیادا بەدرێنجامکی ناخۆش گەیشتووم، بەتایبەتی کاتێک لەرکخراوکی بیانی کارم دەکرد، خەک موچەو نانی نەبوو ئەمە بەدڵار موچەمان وەردەگرت، ئەو دەرقیەی ئەستا لەپەرلەمانتاران و بەرپرسان دەیبینن، لە کارمەندە خۆشگوزەرانکانی رکخراوکانم دیووە، جا ئەگەر ئەمە لە (N.G.O)کان مانگانە ٢٠٠ دەلارکمان وەردەگرت وخەمان بە پاشا دەزانی، ئەوانەی لەوسەروەختەدا کارمەندی (UN) بوون لە سەروی ١٠٠٠ دەلاریان وەردەگرت، ئەم نوخبەیە لەهەموو کەس زیاتر بەر مرۆڤی

هەژارو شکستخواردوو ئاوارەی ناو سەربازگەو قوتابخانەکان دەکەوتن.
ئەو رۆژانە هەژاری هەتا نزیک مەرگ کوشندە بوو، لەبەرانبەریشدا، دەرەقی و بەدکاری دەسەڵات و سەرمایەداران هەتا لوتکە زیادیشتبوو.
کەی دەسەی ئەنفالم بە فەرامۆشکراوی وبەبزنسکردن وبازرگانی پیوەکردنەوە دیوە، بازرگانەکانی ئەسک وکەلەسەرم بە ئەتەمبیلی های مۆدێل و بە شیکی وبەچاکەت وپانتۆڵ وبەرگی زەرگرانبەهاوە دیوە، لە ناو دەسەی ئەنفالدا خوێنساردی و بەباکی نزیکترین کەسی ئەنفالکراوانم دیوە، بەگشتی مرۆڤی بەهەست و بە ویژدان و بە درەفتارو بە مەرامم زەردیوە، لەلایەک مرۆڤ هەبووون لە ناو کەمەگاکاندا هەروا کەمەک لەم لای مەرگەوە دەژیا، بەگشتی ژیانیان لەناو کەمەگا زەرەملەکان هێندە سەخت وتوش بوو، جیاوازییان لەگەڵ نوگرەسەلمان تەنها ئاوهەوا بوو، دەنا هەمان ژینگەو تاسو حەمام بوو، تەنانەت لەناو خزم وعەشرەت و ماڵەکانیشدا حەجاجەک هەبوو.
بەناز* لە تەپزاوا لە دایک ببوو، دوای ئەنفالکردنی باوکی مامەکانی رەک لە ژورەوە زیندانیان کردبوو، موچەکەی باوکیشیان دەخوارد، ئەگەر لە تەپزاوا لە باوەشی دایکیدا بوو، لەکەمەگا زەرەملەکەدا بینینی دایکیشیان لە زەوت کردبوو. عەدالەت تاقە دەربازبووی خەزانەکی 5 کەسیە هەر بەمەینەتی بەجەماوە ئەو حەجاجی عەروبەی نەدیوە بەنام دەیان شەق وقامچی حەجاجەکانی کوردی بەرکەوتووە، حەجاجەکان عەرەب نەبوون، کوردبوون، ئامەزای بوون موچەکەشیان دەخواردو تەشیان هەدەدا. خاتوون تاقانە دەربازبووی ماڵی باوکەتی هەرئەوەندەی گوتیان موچەی ئەنفالکراوان دەت مامی لەنفوس ئەویشی مراندبوو، لەبەرئەوەی موچەکەی هەڵوشەت !
ئەم مرۆڤە شکستخواردوانە پەویستیان بەهەستانەوەو شکە بوو، کەچی راگەیاندنەکان وا وەنایان دەکردن، کە داوای موچەوئیمتیاز دەکەن ! بەڵام نا ئەوان داوای شکەو دادپەروەریان دەکرد داوای هەناسەیەکیان دەکرد بەیان بگەرێتەوە ئاخر خە هەموو جارەک هەناسەهەوایەکی پاک نیە، هەندەک جار قسەیەکی خۆش، سڵاوەکە،
لەوی دەکەومەنت و رەشنبیریی وبەجیهانی کردنی دەسکەو بەجیهان ناساندنەوە گوەم لە فشوفیشاڵ وفەتەفەتی جیاوازبووە، لەزەر کەوکەمالیش بەشداربووم، بەنام نیازو ئامانج لەدوایدا دەردکەوت (سەفەر، پارە، پاداشت) و هەندەک جاریش دادبەزی بە خواردنەوەی تەنها بیبسیەک بەبەڵاش، بەفەی ناوهەتیلەکان و خوون وخەیاڵی بەفەخرەکان و ژیانی قوربانیەکان لەناو کەمەگای زەرەملەی شەرش و صمودو پیرەمەگرون و بەحرکە زەر زەر لەک دورو جیاوازبوون.
کاتەک دەستم دایە تەمارکردنی چیرەکەکانی ئەنفال، هێندە خەشخیاڵ بووم، وامدەزانی نەک هەردەستم دەگرن بەکو رەنگە نەپەرژمە سەر

دەستان و دەدانووی ئوانی دژن هاوکاریم دەکەن، بروانتان بێت هەر چالاکوانەکان خۆریک بوو سەرم بەفتارە بدەن، ئووی بۆراستی و بەدە بەتەنگەوە هات کەسە زۆر سادەو ساکارەکانی ناوکەمەگا بوون نەک دەزگا ڕۆشنبیری وحکومیەکان وەکخراوەکانی تایبەت بەئەنفال ! سەدام وبەعس روخان و ئەم بەباکی وخەدزینەویە هەر بۆردوام بوو، ئووە ٣٣ ساڵ تێپەڕی و ئووش وەک من شاهیدی دروستکردنی سەدان مزگەوتن لەلایەن حزبە ئیسلامیەکانەوە، شاهیدی دەیان کافە و مەڵ و مەڵوانگەو باخو ڤێلای گرانبەهان لەلایەن دەوڵەمەندانی نیشتمان پەروەرەوە، بەڵام کوا سەنتەرێک بۆ دەکومەنت و توژینەوە ؟ کاتێک قسە دەهاتە سەر ئەنفال وهەڵەبجە هەموویان دەمووربوون بەلام کوا خەرمانی چیرۆکە تاماکراوەکان ؟ دەیان ڕۆکخراو بۆ ئەو پرسە دروستکران کوان لە کوێن و چییان کرد ؟ هەموویان گوتویانە گۆڤارەکەتان گرنگە، کارێکی باشە و گۆڤاری ئەنفالستان مژووی ئەنفال دەنوستەوە، بەڵام بەڵانەوە ئاساییە ئەم گۆڤارە بووستە و چاپ نەکرێت ! حکومەت هاوکاری چەندین کەسی ناچالاکی کردووە بەناوی ئەنفالەوە ئەفیس دانێت، بۆپارەو پولی حزب و حکومەت گەشت بکات، کتێبی خراپ چاپ بکات، ئەمە بۆچی ؟ خراپترین کتێب دەربارەی ئەنفال وهەڵەبجە چاپکراون و سەدان کەس دەیێن دەستتخەش بێت کەس نییە بڵێت ئەو کارە خراپێت بۆکرد ؟!
هەتا ئێستا خاوەنی دوو فیلمی زۆرباش نین چیرۆکی ئەنفال وهەڵەبجە بگەیێتەوە، بەڵام ئامادەبوون هونەرمەندی بیانی، سەماکاری بە ئەزمون، لەتی و سەزانی و دەڵاڵی هەموو شتێک بانگ بکەن بۆکوردستان و بۆبەستە دۆلاری لە گیرفان بنێن، لەکاتێکدا دایکان وباوکانی ئەنفالکراو پێویستیان بە سەلامێک بوو، بۆرپرسانی وڵات ! دەست ودیاری بۆهاداریان بە خوشکی گەلفرەندێکی بریمەر دەنارد ئەگەر باوەرناکەن (بڕۆن یادەوەریی "ویداد فرانسیس" دیاری پێبەخشراو بخوێننەوە!) .
بەهەرحاڵ، ئەم تەنها وەک پێشبینی کارەسات نوسی، بەهیوام ڤایرەسی کرۆنا هەتا ئەربە و ببەتەوە وکارەسات ڕوندات، چونکە ئەگەر رویدا لەناوئەم دەقیەدا مرۆڤایەتی دوابزمارلێ تابوتی خۆی دەدات، بە هیوام دوای کرونا مرۆڤایەتی وەک ئێستا بەباک وخەمسارد نەمێنێتەوە، خەڵکی هەژار بەتەنگ خەیانەوە بێن وخەیان نەدەنە دەست دوعاوپاڕانەویاخود وەهمی چاوڕوانی لە خەروسەدەقەی دەوڵەمەندان و بۆرپرسان. بەڵکو هەژارانیش بەخەیاندا بچنەوە ژیانی خەیان لەسەر بۆرژەوەندی گشتی ڕێکبخەنەوە دەخەکە بەبارێکدا وەرچەرخێنن تیایدا مرۆڤ بەشکۆ بژی و مردووکانیان بەحورمەتەوە ئەسپەردەی خاک بکەن.

*- هەموو ناوی بەنازو خاتون و عەدالەت خوازراون، بەڵام چیرۆکەکانیان راستیە .

دەزینەوەی قارەمـــــــــان … عومەرمحەمەد

لەبەرنامەیەکی کەناڵی (کەی ئێن ئێن)دا بوو، لەوەڵامی پرسیاری پێشکەشکارەکەدا کە ویستی وەک ئازایەک پێشکەشی بینەرانم بکات، ئاوا وەڵامم دایەوە : (تکایە کەس لەسەر دەسەڵی ئێنفال مەکێن بەقارەمان، هەشتا دەسەڵی ئێنفال، قارەمانی بەدروست نەبووە، ئەگەر قارەمان لەناوئێنفالدا هەبن ئەو کەسانن کە دەربازبوون و رۆژگار چۆکی پێدانەداون) ئەم وەڵامەی من چەند (چالاکوان)ێکی ئێنفالی تورەکردبوو بەناوی خوازراوەو بەناوی خۆشیانەوە بەڵام ترسنۆکانە پەلاماریاندام وەلە من وەک ئەوەی نەمبیستبێ بەرپەرچم نەدانەوەو هیچ قسەیەکم دەربارەیان نەکرد، تەنیا وەڵامەکم ئەوساو ئێستاش هەر ئەم قسانەیە کە ئێستا دەیانکەم.

نەئەوساو نەئێستاش ئامانجم لەو قسانەم شکاندنی کەس نەبووە، بەڵکو بینینی شکڵی مرۆڤە ئازاکان بوو، ئێستاش هەمان بیرورام هەیە ئەی خۆ نابێت ئەمە بگەڕێنەوەی چیرۆکەکان خەمان وەک قارەمان نیشانبدەین ؟ نابێت ئەگەر بەدین کەوا کەس بە هەی چیرۆکی مەینەتیەکانی مرۆڤەوە ببەستێ قارەمانی سەرشاشکان و لە راستیشدا کارنەکەربێت چ جای بەهەیەوە خۆشگوزەران و دەوڵەمەند بێت !؟. کەوامان کرد رەک وەک ئەو دکتۆرەمان لەدەست کە خەون بەنەخۆش کەوتنی مرۆڤکانەوە دەبینێ بۆئەوەی خەی سودمەندبێت و ناوبانگ وپول سامان لەسەر جەستەی ناساغی ئەوانی دی زیاتر بکات .
لە گەڕانم بەدوای چیرۆکەکانی ئێنفالدا، بەتەگەیشتنێکی باش گەیشتم، من کە ژنە ئازاکانم دەدەزیەوە و قسەیان بەدەکردم و دواتر بەباوم دەکردەوە، زەرجار کە کاردانەوەکانم دەبینینەوە هەستم بە خاپڕکی لاواز کرد، ئەویش ئەوە بوو هەندەی دەستخۆشی لەمن دەکرد هەندەو زیاتریش ئەو ئازایانە پەراوێزدەخرانەوەو بە چاویی بەزەیی و وەک گوناە تەماشایان دەکرا، لەکاتێکدا من هەمیشە

ویستوومە ئازاکان وەک بەرپەرچدانەوەی ئەنفال و ئازایەتی و بەرگری لەبەرانبەر دڕندەیی و فاشیزم نیشانیان بدەم .. ئیدی هەوڵم دەدا کارەکتەرەکان و خاوەن چیرۆکەکان خۆیان چیرۆکی خۆیان بنوسنەوە بۆئەوەی شەرەفی ئەو ئازایەتیەش هەر بۆخۆیان بێت نەک بە ئەو کەسانەی چیرۆکەکانیان دەنوسنەوە .

رۆژێک ژنێک پێیگوتم : بۆ دەتەوێ ژیانی من خەم بینوسمەوە ؟ ئەی بۆتە ناینوسیتەوە بیکەی بەفیلمێک ؟ دەمەوێ تێبگەم جیاوازییەکە چییە ئەگەر من بینوسمەوە لەگەڵ ئەوەی تۆ دەینوسیتەوە ؟
لەوەڵامدا گوتم : لەبەرئەوەی خۆت بەقەرزداری من نەزانی، خۆت خوێندەواری ، خۆت چیرۆکی خۆت باشتر دەزانی، باشترێ هەر خۆشت پاڵەوانی نوسینەوەی چیرۆکی خۆت بێت.. چونکە من کەسان دەناسم لە فیلمسازو چالاکوان و نوسەر، کاتێک بە دوای کارەکتەرێکاندا دەگەڕێن و دەیانکەنە بەرهەمی هونەری وئەدەبی لەبەرئەوەی نیە کە زەر خەمی مرۆڤایەتیەتی، بەڵکو لەبەر ئەوەیە بەو کارەکتەرەو چیرۆکەی بگاتە قیستیڤاڵێک، یان ئامانجێک کە بەرژەوەندی تایبەتی تیایدا هەیە . لەڕاستیدا ئەمش مەترسیدارە !

تکایە بەهۆی وەری مەگرن … عومەر محەمەد

ئیدی وەختی کردنەوەی دوکانەکانی یادەوەریە، ئەوەی گومان لێی دەبێت قەوانە سواوەکەیە، کە خاڵیە لەفیکرو مەعریفەوهەندەی لەکەڵ خۆکردنەوەیە نیو هەندە پەرەشی نیە، ئیدی ئەوەی لەم ماوەیەدا زەر دەبیسترێن کەمەک قسەی بۆتان لە زمانێکی هەژارانەدا کە پێیکیان لەنەوقوی فیودالیزمدا چەقیوەو فەرماندەو سیاسیەکان پێی دەدوێن و پێکیشیان لە نەوەدەرنەدایە ڕەشنبیرە خۆشگوزەرانەکان پێی دەدوێن، کە بریتین لە خاڵانە:

١- بەرزو پیرۆزبێت یادی ئەنفال !!

ئەمە گوایە ڕۆژیان نواندووە! لەبری ئەوەی بنوسن ڕۆژ بە

قوربانیانی تاوانی ئەنفال، چونکە ئەنفال خۆی نەک پیرۆز نیە بەڵکو نەفرەت لێکراوە ! ئەنفال تاوانە، ئیتر بەرزو پیرۆزی تاوان لە کوێدایە ؟! لەوەش گرانترو بەئازارتر دامەزراوەی تایبەت بە ئەنفال نوسیوەتی : بەرزو پیرۆزبەت ڕۆژی جینۆسایدی گەلی کورد !

٢-کارەساتی ئەنفال دەبەت بە جینۆساید بناسێندرێ ؟

کورە ماموەران بەردی گۆرە نیشانەی نەهاویشتنەتی، تە هەشتا بەناوخۆی کوردستانت نەناساندووە، ئیتر بەکوێی جیهانی دەناسێنە و چۆنی دەناسێنی !؟ تە هەشتا بەتاوانکە دەڵێی کارەسات، وەک ئەوەی ئەو هەموو خەڵکە بومەلەرزە کوشتبێنی و لافاو بردبێنی ! بەبێ ئەوەی هێندە تەفکرینت هەبەت ئەنفال جۆلادی هەیە، پەمنا ڵێی قوربانیەکانی کارەساتێکی سروشتی جۆلادوبکەرەکانی کێن ؟ ئەی پەمنا ڵێی کارەسات چۆن دەبەتە وەسفی تاوانێکی نوودەڵێتی ؟

٣- کارەساتی ئەنفال زامێکە هەرگیز لەیاد ناچێت!

ئەمش هەرقسەیکی باوو دەکرەت، دەنا میللەتێک تاوانی ئەنفالی لە یاد نەکردبەت چۆن (بەعسیانە ڕەفتار دەکات، میللەتێک ئەنفالی لەیاد بەت چۆن شڵەی ناوخۆ بە حزبی بنەماڵەکان دەکات ؟! ئاخر شەرم نیە میللەتێک دەست و پەنجەی ئازیزانی لە بیابان هەوەری بن لەرە خەریکی شکاندنی دەست وپەنجەی یەکتربن ؟ دەی لەکاتی هەمەتی هەبژاردنەکاندا دەردەکەوە مرۆڤی کورد چەندە بەعسیانە ڕەفتار دەکات،ئەمش بەڵگەیە کە یادی ئەنفالیان بە ئازادی و دادپەروەری ناوە، بەڵکو وەک کەلوپەل بە بەرژەوەندی حزبەکانیان دەیانوە، بەیە بەعسیانەش پەلاماری یەکەدی دەدەن . حکومرانی حزبی بنەماڵەکانیش دەری خستووە چەندە مرۆڤی کوردیان لەکن بەرزو بەهادارە!

٤- دەبەت ئەنفال وەک هەڵەکەستی جولەکەکان کاری لەسەر بکرەت !

بەڵام جولەکەکان وەک ئەمە سالی جارێک بەم قسە سواوانە یادی هەلەکەست ناکەنەوە، قسەی ئەوانەش بەهایەکی نیە کە هەرئامۆژگاری دەکەن و فەرمان دەردەکەن، بە ئەوەی خەیان ئامادەی کارێک بن .

٥- ئەنفال زامێکە هەرگیز سارێژ نابەت !

هەبەت ئەگەر ئیرادە هەبەت سارێژ دەبەت، بەڵام کە ئینسان لەگەڵ ستەمکاری ونادادپەروەری هەبکات و بەشداری شڵەی ناوخۆ بکات طبعا

سارژنابێت .
٦- ڕەشنبیرانی خەشگوزەرانیش لە ٢٧ ساڵی ڕابردوو لە یادی ئینفالدا باسی جینۆسایدی ئەرمەن وهەڵەکەستی جومان بە دەکەن نەک ئینفال.! ئەی سەیرنیە ئەو ڕەشنبیرانە دەربارەی ئەرمەن وجوو زۆر دەزانن ودەربارەی ئینفالیش هیچ ؟! لەراستیدا ئەمیان کارساتێ .

ئەی یادی ئینفال بەم هەموو ماوەرانیە ئەخلاقی و فیکریەوە بکرێتەوە، ئیتر ئەم کەستە چۆن راست دەبێتەوەو ئەم بڕینە چۆن سارژ دەبێت ؟ ئاخر ڕەشنبیری کورد ڕۆز لەپەگەی خەی نەگرێ و بەزمانێکی نزم بە کەسوکاری ئینفال بڵێت (پاشماوەی ئینفال) ئیدی چۆن شکۆ بە ئینسانی کورد دەگەیەنێتەوە ؟!
من گرفتەکە هەر دەستاتدا نابینمەوە، راستە ئەو بڕپرسی یەکەمە، بەڵام هەموو کەمەگۆ ئینفال و بەهای زیندووکانیشی فەرامۆش کردووە، ئەگەرنا خۆ کەسوکاری ئینفال خۆیان دەتوانن بەبۆ حکومەت، یادەکی شکۆ مەندانە بکەنەوە ؟ بەمەگەر یادکردنەوە هەر دەبێت خەرجی زۆرو بودجەی زۆری هەبێت ؟! خۆ دەتوانن لە یادی ئینفالدا ماڵبەماڵ بگەڕێن و سەردانی یەکتری بکەن و ئەوانیش ئاشت بکەنەوە کە دەیان لەک ئەشاوە ئەمش بە ئاسودەبوونی ڕۆحی قوربانیەکان و بەهای کەسوکارکانیان، خۆدەتوانن بە بڕزراگرتنی گیانی قوربانیەکانیان لەیەکدی ببورن !

سۆسەنان بەر لەپەلامارەکانی ئینفالو دوای ئینفال … عومەرمحەمەد

سەرلە ئەوارەی ٢٢ لەسەر ٢٣ی ئازاری ساڵی ١٩٨٨ گوندی سۆسەنان گازبارانکرا، دوای ئەوەی گوندنشینەکان بە نیازی نانی ئێوارە چوونەوە ماڵەکانیان، ڕەک لەکاتی نانی شەوان بە زرمەو نرکەی کاتۆشا بە ئاگا هاتن،کە لە سەربازگەکەی دەربەندیخانەوە بیان هاوڕە کرا، هەرچەندە بەمبەکان دەنگیان نزم بوو، بەڵا تراژیدیای گۆریان بە دوای خۆیانداهێنا، بەجۆرێک نەک نانی ئێوارەی

لەشواندن، بەکو کەس فریا نەکەوت پارویەک قوتبدات، جگە لە کەمەکوژییەکی ترسناک کە هەر لە جدا ٦٥ کەس شەهید و نزیکەی ٤٠ کەس بریندار بوون، بەیەکجاری شیرازەی گوندەکەی شواندن. هەرئەو شەو ٤کەسی تری گوندی کەشک لەکاتی بەهاناوچونیان بەخەکی سەوسینان ٤کەسیان برینداربوون و گیانیان لەدەستدا بەیە هەمیشە شەهیدکانی سەوسنان ٦٩ کەس ناودەبرێن . نابەت ئەوشمان فەرامەش بکەین کەوا هەرلەو کیمیابارانەدا پشمەرگەیەکی خەکی هەوارامانیش شەهید بوو. .....

[بە درێژی بابەت کلیکی ئێرە بکەن ...]

عیفرین سەرکەوت ... عومەر محەمەد

لەروی سەزداریەوە نالەم، مەجبورنیم دەە کەس بدەمەوە، بەپێچەوانەی ئەوانەوە دەیبیم کە چەن سەزدارانە تەماشای روداوەکان دەکەن ئاواش ئەستا کەوتوونەتە شین وگریان و تف باران، بەکو بە بروایەکی قوڵەوە دەڵەم : عیفرین سەرکەوت، چونکە ئەو تەنها سە بژاردەی لەبەردەمدا بوو چوارەهەم لە ئارادانەبوو، کەبریتی بوون لەم بژاردانە :

یەکەم: چەک دانان وتەسلیم بوون بەئەسەد.

دووهەم : رادەستکردنی عیفرین و ەیکەکەوتن و تەسلیم بوون بەدەوەتی تورک لەبەرانبەرسەرقەیەکدا.

سیهەم: شەوبەرخدان .

ئەو بەهەموومان ونە یەکەم هەنگاوی سەرکەوتنی عەفرینیکان، رەتکردنەوەی خاڵی یەکەمە کە خواستی روس و بەشارە ئەسەدبوو، دووەم هەنگاوی سەرکەوتنیش رەتکردنەوەی خاڵی دووەمە، کە خواستی تورک بوو، بەام بینیمان ئەوەی هەیان بژارد خاڵی سەهەم بوو، کە سەرباری هەرزیانکیش بەرشەقان و خەکی مەدەنی کەوتبە شکەماندی بە بەیەشەقانکانی و خەکەکە خراگرەکەی بەدەستهەنا. ئەستاش کە جەنگەکە چووتە قەناغێکی نوە وجگەلەسەرکەوتن ناتوانین پێشبینیەکی ترمان هەبەت، بەام وەنبەت هەتا ئێرە ٥٨ رۆژی بەرخدان بە دەستکەوت بووبەت، بەکو بەپێچەوانەوە، جگەلە سەرکەوتنە

مژوویەکی چەند دەستکەوتکیشی هەبووە، کەمن لەم چەندخاڵەی خوارەوەدا کۆیان دەکەمەوە .
١- لەعیفرین تێگەیشتین کە قەناغی ملکەچی کۆتایی هات و پاشکشەو هەڵاتن لەبەرەی جەنگ وەک ئازادی و بەرەڵایی دوو واتای جیاوازن .
٢- خەیاڵی تەندرلەدەرو بازرگانەکانیان لە گەڵنا کە خەیان بە چیرەکی قوربانیان لەبەسەنابوو، هەتا بۆن و لە ژێر پەردەی مافی مرۆڤدا بەچاوساغی دەڵاڵە سەر رەشەکان قژزەردو چاوشینەکان، بۆن و چیرەکی ژنە فرۆشراوەکانمان یان ئاهونالەی پیرەمێردو پیرەژنەکانی ئەنفال و شەنگال بقۆزنەوەو بەفرمێسکی تیمساحیەوە قوربانیەکان لەدەزخدا بخەنە سەرخەیاڵی بەهەشت وخۆشیان لە هەتیلە راقیەکاندا هەڵاجیان بکەن و قازانجی مادی لەسەر بچننەوە، ئەگەر غیرەتێکیان مابە دەبەت ئیدی بۆن و بۆناچاری چیرەکی ئازایەتی ژنە شەرڤانەکانمان بنوسنەوەو بیگەڕێنەوە.
٣- پەردەیان لەسەر مژووی فتوحات هەڵدایەوەو هەموو ئەو چیرەکانەشیان تووداوە زبڵخانەی مژووەوە کە لەشکری ئیسلام بە ئاوژوو نوسیونیەوەو ئازاو قارەمانەکانی کردووەتە کافرو شەرنگەزو درندەکانی هاوشیوەی داعشیان کردووەتە ئەسحابە.
٤- نیازی ژێر مەندیلی مەلا خەفرۆش و بەکرێگیراوەکان ئاشکرا کردوو، مەلا بەشەرەفەکانیشی لە بەرەی خەڵک و هەق وراستیدا نیشاندانەوە .
٥- ئەو قەناعەتەی چەسپاند کەژن زەعیفە نەبوو وەک پیاوانی ئاینی لە بەندگەی مزگەوتکانەوە هاواری پیاوسالاریان دەکرد، بەڵکو وەک هەڵگەی پاککراو راستیەکەی خستە دەستی دنیاوە کە پێچوانەکەی راستەو ئەوانەی ژن بە زەعیفە دەزانن خۆیان و دنیابینیان زەعیفە.
٦- ئەوقەناعەتەی چەسپاند لە جەنگدا ژن یان دەبەت شەرڤان بێت یان بە بازاری کۆیلە فرۆشی و کەنیزەک بوون قایلبن.
٧- ئەو قەناعەتەی چەسپاند کە رەکخراوەکانی مافی مرۆڤی نەودەوەتی کاسبکارو محافزەکارو هیچ لەباردا نەبوون و لە تەنگانەدا فریای ستەملێکراو ناکەون، بەڵکو دوای تاوانکان دەن و روی دەوەتە ستەمکارەکان سپی دەکەنەوە.
٨- پەردەی لەسەرهەموو تەومژەکان لاداو دەری خست حزبەکانی هەریم، زیاتر بنەماڵەیین نەک نیشتمانی، وای کرد دنیا هەموو کورد بەچاوی ئەوانەوە نەبینێ.
٩- باشتر دەریخست کە ئەگەر سەرکەوتنی کەبانێ نەیتوانیبێ هەڵاتن لەشەنگال وەک رەکەوتنی سیاسی ببینێ ئەوا جەنگی عیفرین هیچ گومانێکی نەهێشتەوە.
١٠- جەنگی عیفرین بەتەوای دەمامکی لەسەر روخساری تورکیاو ناتەو روسیاو ئەمریکا هەڵماڵی.

٢- جەنگی عیفرین دەریخست کە گرتنی موسڵ وشەنگال و پەلاماری کەبانێش، هەر تورکیابووە و داعش وەک میلیشیایەکی تورک بووەکالەت بەناوی سوننەو بەبەرگی دینیەوە جوڵا. بەڵام لەجەنگی عیفریندا ئەو دەمامکەشیان کەوت، وەلە جیاوازیەکە لە بەرخەدانی شەڤانان و هەڤاتن و بەجەهەشتنی شەنگالیەکاندا رونتر دەرکەوت.
٣- تێگەیشتین، کە بانگەشەی دیموکراسی دریەکی گەورەیەو جیهان پێ لە دەسەڵاتداری هەرچی وپەرچی و رونـاکبیری کارتۆنی و جیاوازیەکی زەر لەنێوان دیکتاتۆرکانی روس وئەمریکاو تیرۆرستەکانی ئیخوان موسلمیندا نیە.
بۆیە عیفرین سەرکەوت، چونکە وەک کۆمۆنەی پاریس بووە وەرچەرخان لەمێژووی مرۆڤایەتیداو تیایدا شانازیەکی گەورە بۆ ژنی کورد دەکەوێت.

١٨ی ئازاری ٢٠١٨
سلێمانی

بۆ دەبێت یادی گازبارانی هەڵەبجە بکرێنەوە ئامانج لە یادەوەری چیەو دەستکەوتەکانی چین ؟

عومەر محەمەد- سلێمانی
١٦/٣/٢٠١٨
_____

ئەرکی ئەمڕۆ یادەوەریەکانی جینۆساید هەرلە فەیلیکانەوە، هەتا بارزانیەکان و هەڵەبجەو ئەنفال وشەنگال، بەگرنگیەوە تەماشایان بکەین و بەگرنگیەوە بەرەو پیریان بچین و یادیان بکرێنەوە، بەڵام لەوگرنگتر ئامانجی یادەوەریەکانە، چەنتی ئاراستەکردن و پەیامی یادەوەریەکانە، پەیام بەناوخەی خەمان و بە دەرەوەی خەمان، ئایا

بڕاست ئەم هەتا چەند ساڵی تر دەبێت بگرین ؟ گریان جەماو پەدەبەخشێ ؟ ئەی پەیام چیمان پیدەبەخشێ هونەری یادکردنەوە چیە، بۆچی باشە ؟ ئەم کۆستانە لەیاد بکەین باشترە یان بەزیندویی بیانهێنینەوە ئۆگرەوامان کرد چ بڕەهەکیان دەبێ ؟ ئەم پرسیارانە هەموویان گرنگ وجۆوهەرین، ئەمانە تەنها پابەندنین بەهەستی ساتەوەختی یادکانەوە، وەک چاولەکەریی، بەکو پابەندن بەئایندەمانەوە، هەلبەت بەئاوردانەوەیەکی ڕەخنەگرانەی ئازایانەی ڕابوردومان .

ئەمساڵ ١٦ی ئازاری ٢٠١٨ یادی سیهەمین ساڵی یادەوەری گازبارانی هەڵەبجەو ئەنفالە واتا ٢٦ ساڵی ڕەبەق خەمان بەبە سانسەری بۆغدا یادی هەڵەبجە دەکەینەوە، بەڵام دەبێت ئازایەتی ئەومان تێدابێت بپرسین هەتا ئێستا چەن یادمان کردووەتەوە ؟ چیمان بەدەست هێناوەو چەمان لەدەستداوە؟ ئۆگەر بە ئازایانە وەڵاممان وەرگرتەوە، ئینجا دەبێت هەلوەستەیەکی ئازایانەش بکەین و لەخەمان بپرسین ئەی لەمودوا چەن یادکان بکەینەوە؟ چەن قەڕبووی کاتی لەدەستچومان بکەینەوە، ئایا ئەمە بوێری ئەومان هەیە دەستکاری ماڵی خەمان بکەین ؟ لەبنەڕەتەوە بوێری ئەو پرسیارانەمان هەیە لەخەمانی بکەین ؟ یان لەیهەدین و وەک ڕابوردو یادکی پەخەرجی بەبەرهەم دەکەینەوە !؟ ئاخر یادەوەری بەهای ئەخلاقی و سیاسی هەیە، ئۆگەر یادەوەریمان بوێت دەبێت ئەم بەهایانەمان بۆگرنگ بێت، دەنا کەس بروا بە خەنمایشکردن و خەنواندن و فرمێسک و وتاری بکردارمان ناکات .!

ئەی کەوایە گرنگی یادەوەری چیە؟

یەکەم : با باسکەمان لە فەلسەفەوە نە ئاهەنین و زەر بەسادەیی بدوێین، گرنگی یادەوەری لەبنەڕەتەوە پابەندە بەمافی مرۆڤکانەوە، چ ئەوانەی بوون بەقوربانی تاوانکەو چ ئەوانەی لەژیاندا ماون و چ ئەوانەی زەرەمەند بوون، تەنانەت ئەوانەشی زەرەمەندی ڕاستەوخۆنەبوون و تارادەیەک سەلامەتن، بەڵام ئایا ئەمانە بەبە دادپەروەری و سەروەری یاسا بەدی دەهێن ؟ کەواتە مەرجی یەکەمی یادەوەری دادپەروەریی و گەرانەوەی شکێیە بە ئینسانەکان و ژیانکی سەلامەت و شکەدار بەهەموان.

خەڕەنگە بەدەستهەنانی هوشیاریش لەم بارێیەو هەروا ئاسان نەبێت، بەڵای کەمەو پەویستی بە قەناغی دادوەری ڕاگوزەری (عدالة الانتقالية) وە هەیە. بەڵام دەخی ئەمە وەک هی کەس نیە، نەوەک هی

ئەرمەنو نەوک هی جووکان، بەلای کەمەوە ئەوان دوەتیان هەیە، بەڵام ئەمەی کورد وەک دەوەتمان نیە، دەسەاتی خەجیەتیش هەشتا خاوەنی تەورەک نیە بە سیاسەت و دەوەتی میراتگریش هەندە سەرکاری لەگەڵ دیموکراسیەت و بنەماکانی مافی مرۆڤ نیە، کەواتە هەر دەبەت خەمان قەی لەهەماین و چاوەروانی دەوەت و دەسەاتداران نەبین .ئەی کەواتە خەمان کەین ؟ لەپەشەوە هەموو ئەوانەی هەست بەگرنگی یادەوەری و دروستکردنی مەژوو و داهەنانی کەلتورەکی باڵا دەکەن . ئەرکی ئەوانیە یەکەم هەنگاوەەگرن .

دووهەم : دەکەومەنتکردن و لەکەلینەوە لەتاوانەکە و ناسینی مەرجعی فیکری ئەنجامدەری تاوانەکەو خە دورخستنەوەو خەداماین لە رەفتاری جەلاد – بە بریاردەرو ئەنجامدەرەوە، ئاخر ناکرەت جەلادو قوربانی هەردوکیان هەگری یەک فکرو یەک رەفتاربن ! کەواتە ئەرکەکی گرنگ و هەنووکەیی لەمەوداوامان لە یادەوەریدا بەعس ناسییە! ئینجا ریشەکیشکردنی بەعسیزم و رەفتارەکانی نەک هەر لەو شونانەی تاوانەکەی لە ئەنجامدراوە، بەڵکو لەتەواوی هەریمی کوردستاندا، لەناوخانەوادەو فەرمانگەو دەزگاکانی خەبەرەوبەرەتیدا دەبەت بەعسیزم ببەتە شەرمەکی گەورە، دەبەت ببەتە شەرمەکی رەشنبیری و کەمەایەتی .

سەهەم : بەو پەیەی لەماوەی ٢٦ سانی دەسەاتدارەتی خەماندا، لەیادەکاندا زەرترین بەهەندراوەو کەمترینیان جەبەجەکراون، زەرترین درەکراوەو کەمترین کارکراوە، دەشەت یادەوەری داهاتوو ئەم نەنگیەشمان چارەسەر بکات و بەپەچەوانەی رابوردووەوە، راستگەیی و پابەندی ئەخلاقی بەرهەم بهەنەت، ئەمە ئەگەر بە هەر شەهیدەک بە هەر ئەنفال کراوەک تەنها یەک درە لەخەمان یاساغ بکەین، ئەوا ئەوەندەمان شەهیدو ئەنفال هەیە ئاستگەترین میللەتی سەر روی زەمین دەردەچین خاوەنی ٢٦ سان بەلەنە جەبەجەنەکراونین ؟ کەواتە با دەست پەبکەین و رابووردو لەبیر بکەین .

چوارەم : یادەوەری دەبەت لەبوردەیی بەرهەم بهەنەت ئاشتبوونەوەی گشتی بەدوای خەیادا بهەنە و ببەتە چەک وئامرازەکی باش وکاریگەری دژایەتی گەندەەی وچاوچنەکی، لەپەشەوە داب ونەریتەک دابهەنە کەوا هەموو قوربانیەکان تیدا هەست بەشکەماندی بکەن، بەنمونە لە رەژی ١٦/٣دا خەەکەی شار بەتایبەتی خەەکەی شار وەک رەژانی جەژن بەمانەوە بگەەین وگەردن ئازایی لەیەکتری بکەن، ئەوانەی بەهەر هەیەکەوە دەیان لەیەک رەنجاوە ئاشت ببنەوەو دە منداەەکانیان خەش بکەن و رەحمی گیان بەخت کردووەکان و شەهیدەکان ئاسودەبکەن و

بریندارانی چەکی کیمیایی دژی شکۆن و سەروەری و ئاسودەیی بهێنن کایەو کە نەوەکانی ئایندە لێسەری بڕن .

ئەمانەو بگشتی پەیستە شارەکی وەک هەڕەجە بکرێتە شارەکی مۆژوویی نەک بە تابلۆیەک بکرێتە پارێزگاو لەناوەڕۆکیشدا هەر قۆزاکەنەکەی جاران بێت، ئەمەش هەربۆتنها بەهۆی گازباران و ئەو تاوانەو نا کە دژهەقی کراوە بەکو هەکاری مۆژویشی بۆتنیشت ناوە مەعنەویەکەی هەڕەجەوە هەیە، کە لە سەنگەی پرسەی جینسایدوئەوتاوانە گەورەیی دژهەقی کراوەو هەڕەجەی بدنیادا ناساندوە.
ئەوەی دەبێت لە بەرچاوبگیرێت لەپێش هەموو هەکارەکانی ترەوە هەڕەجە بەرلە تاوانەکەش شاری شاعیران بووە، نابێت ئەم سامانە مەعنەویەی لە دابماڵدرێت ئینجا تاوانی گەورەی دەوڵەتی عێراقو ناوە مەعنەویەکەی ئێستاشی بخرێتە سەر، کە دەبوو زۆر زووتر وەکو هەنگاوی یەکەم بە خۆ بنیاتنانەوەو گیانی بەرنگاری بکرایەتە شارەکی مۆژویی وەک قودسی فەلەستینیەکانو نەجەفی شیعەکانو هیرۆشیمای ژاپۆنیەکان، بئەوەی بڕوای دکتاتۆریەتی بەعسو شۆڤێنێتی عەرەبیو بەدەنگی کەمەگەی نەودەوڵەتیدا بخرایەتە سەرپێ .

هەرکەس بڕێت پێشتر وەها پرۆژەیەك لە توانادا نەبووە راست ناکات، چونکە دیان بەگەی حاشا هەڵنەگر بردەست وئامادەن، کە پێچەوانەکەی بسەلمێنن، دەبوو ئەوسا یەکێتی و پارتی کە خیان بەنوێنەری خەڵکی کوردستان دژانی، لەبری خۆسپاندن نەك لە بودجەی حزبەکانیان تەرخانێت لە قورگی ئەندامو کادرەکانیشیان بگرتایەتەوە بە وەها تەرخدایەك و بنیاتنانی پرۆژەیەکی (سومبل)ی نەتەوەیی، بەڵای کەمەوە، ئەگەر بڕێن ئەوەمان پێنادەکرا خۆ دیانتوانی شەڕی ناوخۆ نەکەنو ئەگەرکردیشیان دیانتوانی هەڕەجەو گەرمیان و ناوچە ئەنفالکراوەکان نیکەن. بزانێ ئەگەر وەها هەستکیان هەبوایە سنوری شەریشیان بەرتەسک نەدەبووە ؟ ئایا مەیدانکیان دەما بە سەنگەر لەیەکگرتن ؟ بەڕام بەداخەوە ئەو سەروەختە ئاستی تەگەیشتن نەك لە مافی مرۆڤ و تاوانی جینسایدبەکو لەوەها پرۆژەیەکیش لەخاڵی سفردا بوو. ئەو داهاتو هاوکاریانەش کە بەناوی هەڕەجەوە کیان دەکردەوە نیانخستە خزمەتی ئەو شارەو خەڵکەکەیەوە. دنا هەرگیز ڕۆژمان بە ئێستا نەدەگەیشت.

بەهەرحاڵ هەنگاوکان هەرچەنەك بن گرنگ ئەویە بە لەمەولا کەسپی بەردەم بەمۆژوویی کردنی شاری هەڕەجە نەبن .

ئیدی ئۆرژۆ بەسەرچوو بۆ دنیا بێیەن ئەمە بۆوئەندازیە ستەمکاریمان دژەقکراوە، چونکە ئێستا هەم هەلومەرج جۆرێکی تر و هەم کەمێگەی نوودووتیش باشتر دناسین بێکو لێو تێگەیشتنوو بۆ ، کە کورد خۆی لەسەربنیاتبنێتوو و هەرجۆرە تونددرەوی و دژەقیو بەدکاریەك بەسوکایەتی بەسەر زیندووکانی و یادەوەری و قوربانیکانی ببینێ وئاگاداری بۆهای مرۆڤ بێت و لەهەر هەنگاوێکیدا بڕپەی خۆی ببینێو جیهانبینی بنیاتنرانە بێت، بۆیە پێویستە لێو دیدگایەوە تەماشای هەبجۆ وەك شوێنێك بۆیادەوەری بکەین نەك هەموو بۆهای ناوە مۆعنەویەکەی هەبجۆو دەسە گرنگەکەی لە ئیمتیازی بۆ پارێزگابوونیدا کورتبکرێتەوەو لە هەموو کاتێکدا بۆچاویاندا بدرێتەوەو بێین لێوە زیاتر چیترتان دەوێ ؟ ئەوانیە کردووماندە بۆپارێزگا. ئەگەر وایان گووت ئیدی ناوچەکانی تریش مافی خۆیانە بێن ئەی ئەمە ؟

ئێستا هەموو لێوە تێدەگەین کە هەبجۆ تەنها ناوی شارێك نیە، بێکو رەمزێکی گەورەی یادەوەری جینۆسایدی ئەمەیەو ناوێکی مۆعنەوی کوردە، ئەوەش فاکتەرێکی گرنگە کە بکرێتە شارێکی مۆژویی ، راستە یەکەم هەنگاو بۆپارێزگابوونێتی، هەرچەندە من زۆر ترسم لێو هەنگاوەش هەیەوەر زوو ئەم ترسەم بەبەنای بۆپاریزگابوونیەوە نوسی، (ئەم ئیمتیازە لەبری ئەوەی خەونەکانی بۆرەو سەرەوە بۆرن بیکوژن لەبری ئەوەی گەورەی بکەن تەواو بچوکی بکەنەوە، ترسم لە پەنەگەیشتنی ێگەزەکانی هەیە).

ئیدی بۆیادەوەریەکانی سانی داهاتوو دەبێت ئەم شارە رەگاوبانی باشی هەبێت، هەتەلی شایستەو چێشتخانەی باشی هەبێت کە توانای قەرەباغی هەبە. هەی شایستەی بە کەبونەوە وسمیناری تێدابێت. بە هیوام دوای یادی سی سانێ نەك هەر بۆرپرسانی هەرێمی کوردستان بێکو هەموو ئەو کەسایەتی و رەکخراوانەی کەمتەرخەمو بۆرژەوەندی خوازبوون، شەرم لە کردەوەکانی رابوردویان بکەن ئیدی یادەوەریەکان لەبری ئەوەی تەوی ئومێدی بچنن ئومێدومتمانە ببەخشنەوە، ئەمەش هیچ خەشخەیاڵی نیە بێکو ئومێدو ئیرادەیەو ئەمەش هیچمان لە نەتەوەکانی تر کەمترنیە دەسەاتکی دادپەروەرنەبێت .

ئەگەربخوازن دەتوانن لە ئێستا بەدواوە کات بەفیڕۆ نەدەن. چیدی بەیان نالوێت و ناکرێت تەنها بە تابلۆیەکو دانانی پارێزگارەکو بۆرەوبۆرە گشتیەکان کە هەموویان پیکەوە کاندیدی حزب بن ئارایشتی قەزایەك بکەنو ناوی پارێزگای لێبنرێت، بێکو دەبە پارێزگای

هەڵبجە لە ناوەڕۆکدا لە هەموو پارێزگاکانی هەرێمی کوردستان جیاواز بێت، پارێزگایەك خاڵی بێت لە بارەگای حزبوهێزی چەکدار بێو واتایەی بکرێتە شارێکی سیمبولیو مۆزەیو لە خزمەتی دەزی سیاسی کوردستانیشدا بێت. وەک بۆپارێزگاکردنی هەڵبجە نەبووە دەستپێکی بۆخۆداچوونەوە بایادەوەری سی وپەک هەمین ساڵە، چ لەروی روخسارەوە چ لە ناوەڕۆکدا شارێك بێت جیاواز لەوانی دی. ئەرکی هەڵبجەییەکانیشە بە گوێدانە جیاوازی حزبەکان تەنانەت بە گوێدانە جیاوازی ئاین و ئایدۆلۆژیا هەنگاوی بەهێهنن بۆتایبەتی ئەم بەهەڵبجە زۆر پیویستە چونکە لەو جگەلە ئیسلام کاکەیی زۆرهەن وجگەلەیەکێتی وپارتی حزبی تریش زۆرن .

پارێزگایەکی نوێ داماڕاو لە چەك

ئەگەر هەتا ئێستا لەباری مەعنەویەوە هەڵبجە نەبووەتە سەنتەری پاراستنی مافەکانی مرۆڤ، دەبێ لەمەولا وای لێبکرێت تەنانەت لەو زیاتر بەواتوببێتە دەروازەی ئاشتبوونەوەی گشتی بەهەموو هێزە ناکۆکەکانو عەقڵیەتی خونڕژی بگۆڕێتە سەرکەبەرکەی مەدەنیو خزمەتگوزاری، چەندە کارەکی جوان دەبێت ئەگەر هەڵبجە ببێتە پارێزگایەکی لەچەکدا ماڕاو، هەرهیچ نەبێت بە ڕێزگرتن لەومرۆڤانەی بەگازی کیمیایی کوژران وبریندارببوون، پاراستنی مافی مرۆڤ لە ناوخانەوادەو خیابانو فەرمانگەکانیدا لە لوتکەی واتاکانی خێدابێ. لە سەر ئاستی دەرەوە تەحەدایەکی گەورەی بیری شۆڤێنی و دەمارگیری بێت، لە ناوخۆش ببێتە بنیاتنەرەوەی تاکی کوردو دوربێت لە هەموو پشێلکاریو توندوتیژییەك.

کەبونەوەو کۆنگرە گرنگو چارەنوسسازەکان لە هەڵبجە ئەنجامبدرێن بەو واتایەی پابەندی ئەخلاقیان بەراسپاردەو ئەنجامەکانیەوە هەبێ و هەڵبجەکی سوربێت بە هەرجۆرە نیازخراپیەکو لە بەرامبەریشدا پێگەیەکی شایستەی هەر نیازپاکیەك بێت. وەك شارەفەك وەزارەتی کاروباری شەهیدانو ئەنفالکراوان ببڕێتە ئەو شارەو تیایدا وەزیر بەجۆرەك بجوڵێتەوە لەبەری بەباکی ئازنەی بلەرزە لە هەنگاوو بریارەکانیدا، هەڵی ستانداردی بە باشترینو پێشکەوتوترین ئاست لە دروستبکرێتو کۆنگرەو کۆنفرانسە نێودەوڵەتیەکانی جیهانسایدی لی ببەسترێ. هەڵبێت نابێت ئەم گرنگی پێدانە بەتەنها لە هەڵبجەدا کورتبکرێتەوەو نابێت ئەم ئیتیازانەش بەجۆرێک مامەڵەیان لەگەڵدا بێت لەبری ڕێزوشکۆ سوکایەتی بەشوێنانی تر لەبکەوێتەوە.

زۆرگرنگتر دەبوو وەک بایەخی یادەوەری هەڵبجە لە بری پارێزگا

بکرایە بەشارەکی مەژووییەوە هەتا لە باری سمبولییەوە لە پارێزگا هەکشاوترولە باری مەعنەویشەوە لە ئاستی پایتەختی هەرێمی کوردستاندا بێت و فرۆکەخانەو یاریگای نێودەوڵەتیو رێستۆرانتو هۆتیل وکافتریای باشی تێدابێت، تەنانەت بکرێتە شوێنی بریاردانی سیاسی و پەیمانی ئاشتی نێوان حزبەکانی کوردستانو لەوانەش گرنگتر داوا لە بەغدا بکرێت بەشێکی دادگای تایبەت بۆتاوانە گەورەکانی لە دابمەزرێ .

ئەگەر دەسەلاتدارانی کورد بیانەوێ دەتوانن هەڵبجە و شوێنەکانی تریش وەك کارتێك لەبەرامبەر دەوڵەتی عێراقدا بەکاربهێنن و بیکەنە شاری مەژویوسمبولی ئۆوکاتێ، بە سروشتی خۆی وەك قەرەبووکردنەوەیەکیش دەبووە دەستکەوتێکی سیاسی، بەڵام ئەگەربە ناسنامەی جینۆساید بکرێتە پارێزگا ئەوسا ئەگەر دەستکەوتیش بێت هیچ بە کوردو هەڵبجەییەکان ناگەڕێت بەڵکو تەنها دەبێتە دەستکەوتێکی ئیداری نەك سیاسیو مەعنەوی .

لەراستیدا هەق نیە ڕەشنبیرانی کورد بگشتیو هەڵبجەییەکان بەتایبەتی بەو قایل بن شارەکیان کە گەورەترین تاوانی سەدەی بیستەمی دژەهەقکراوە بکرێتە پارێزگایەکو بەس، چونکە ئەو دەستکەوتە نە هێندە گەورەیە هەتا لەئاستی ئەوتاواندا بە کەدرەهەقی کراوە نە هەڵبجەییکانیش لەمەینەتی ژگار دەکات، بەداخەوە ڕەشنبیران و ڕەکخراوکانی کۆمەڵگەی مەدەنیش لەو ئاستەدابوون کە بە پارێزگاکردنی هەڵبجەیان بەدەستکەوتی مەزن ناوبرد. ئەمە ئاماژەبوو بۆئەوەی چەندە لە جینۆسایدو قەرەبووی ئەو تاوانە تێگەیشتوون، دەنا هەڵبجە شایانی ئەوەیە بکرێتە شارەك کە دنیا سەرسام بکات نەك بیکەنە قەزایەکی گەورەتر لە ئەستاو ناوی پارێزگای لێبنێن.

سەرباری ئەو مایەپوچیەی رابوردوشمان، هیشتا ئومێدم هەیە، ئاورەك لە ٢٦ ساڵی یادەوەری تاوانکان بدەینەوەو بەبیرەکی فراوانترو نیازێکی جوانتروئامانجێکی بایەخدارەوە بەپیر یادکانمانەوە بچێن ونەك هەر دادپەروەری بەکو کۆمەڵەك نەتریتی جوان وبەرز بهێنینە ئاراوە کە هەم خەمان دەخێش بکات وهەم دنیا سەرسام بکات، کۆمەڵەك ئەرکی زەر ئاسان بەڵام زەر واتادار لە ئەستێ بگرین و هەموولایەکمان لێی سودمەند بین.

بەهیوام لەیادەوەرییەکانی ساڵانی داهاتوودا هەڵبجە بەراستی ببێتە پایتەختی ئاشاتی و خەڵکەکەی قەڵەبماڵن و شارەکیان

لەچەک دابماڵن و ئاشتی و میانڕەوی و ژینگە دۆستی ببێتە شوناسی شارەکە وەموو ئەم خەسڵەتانە لەشارەکانی تریشدا ڕەنگ بدەنەوە.

بەهیوام لە یادەکانی تری تاوانی جەنگسایددا کەمتر گەیەکی تری پڕچەوانەی ئێستابین ڕاستگۆو ژیاندۆست و میانڕەوبین، ناتوندوتیژو ڕەفتار بەرز، لاشەرو ژینگە دۆست بین. ڕۆژانی یادەوەری بکەینە ڕۆژانێک بۆ خوێن نەرشتن وسەربەرین ڕۆژانی یادەوەری قوربانیەکانمان نەک هەرمرۆڤەکان تەنانەت پەلەوەرو ئاژەڵەکانیش ژیانیان پارێزراوبێت، ڕۆژانێک بێت نەک قەسابخانەکان ودوکانی مریشک سەربڕکان تەنانەت چێشتخانەو کەبابخانەکانیش خاڵی بن لەگەشت . ڕۆژانێک پراوپڕبێن لە ڕەزو شکۆی مرۆڤ و زیندەوەرانی دی یادەوەریەک بەرەوبەرین هەموو دنیا شەرم لەبەدەنگی خۆی لەبەرانبەر تاوانکان بکات کە دەرهەقمان کراون .

خۆزگەو هیوا … عومەر محەمەد

لە پەراوێزی دووەمین ڤیستڤالی فیلمی سلەمانیدا …

ئامانجی ئەم وتارە ئاوێتە بەتەنیشت لەکەینەوەی زانستیەوە بە ئەم تراژیدیایە، هونەریش ڕووی خۆی ببینێت و وەک تاوان و تراژیدیاکانی تری هاوشێوەکانی مرۆڤایەتی بە نمونە تاوانی هەڵەبجەست و جینسایدی ئەرمەنەکان بەراورد بکرێت و داهێنانی ئەدەبی و هونەری لەبارێوە بکرێت .
ئەگەر سینەماکار زەریش ڕەنجیتە ناو مێژووەوە تەنها لە سەر ئاو ستەمکاریانە بووستێت، کە لە ناوەراستی هەشتاکانی سەدەی رابووردووەوە دەرهەق بە کورد دەکرێن، ئاوا هەزاران چیرۆک دەبنە ئایدیاو خۆنی کارکردنی، با تەنها هەوستێک لە گازبارانی هەڵەبجەو ئەنفال بکەین، لەوکاتەوە هەتا ئێستا لەگەڵ مردنی هەرمرۆڤێکی ئەوەڤڕاندا چیرۆکێکیش دەمرێت، کەچی زەر بەباکین ! ئەگەر لە دوای ڕاپەرینەوە هەتا ئێستا کە شەنگالیشی هاتووتە سەر چیرۆکەکانمان دەکەومەنتکردبا، ئێستا خاوەنی خەرمانێکی گەورە لە چیرۆکی جەلادو قوربانی دەبووین، خاڵی جەوهەری ئاوێنە کە هەمووپان زەلیل بوونمان ناگەڕێنەوە، بەڵکو لەناویاندا قارەمانی گەورە هەن،

نمونەیەک دەکەم یارمەتیدەر (ئەوارەی گازبارانی هەڵەبجە، خانەوادەی حاجی ڕەحمانی نارنجۆ هەموویان بریندار بوون و تەنانەت بینایییان لەدەستدابوو،کەچی کە سوپای عێراق شکا سەربازێک بەناوی خالد عەبدولکەریم عەلوان چەکەکەی فڕداو وەک هەڵاتووی بەرەی جەنگ بە (خاترالڵە خاترالڵە ساعدونی) خەی هاویشتە ماڵی حاجی ڕەحمان، ئەم پیاوە بەو پەری میهرەبانییەوە لەبری تۆڵە ئامێزی بۆکردەوەو دەستێک جلی کوردی پێداو وەک کوڕێکی خەی لەگەڵ ماڵ ومنداڵەکەی خۆیدا بردی بۆکەمپی ئاوارەکانی ئێران، لەوێ کاتێک کەوتە بەر سوسەی سیخورەکان، حاجی ڕەحمان، گوتبووی (ئەم کوڕەم هەر بە سکماک بە زمانەو ناتوانە قسە بکات) چیرۆکەکە درێژەو لەرە دێبەینمەوە بەڵام دەمەوێ سەرنجی سینەماکاری کورد ڕابکێشم، چونکە ئۆگەر بخوازێ دەتوانێ بەفریا بکەوێ و هەتا (سەربازەکە) لە ژیاندا ماوەو وەک حاجی ڕەحمان دنیای بەجێنەهێشتووە، هەوێنی فیلمەکی جوان و بایەخدارە بە ئاشتی ولێبوردەیی.
لەهەمان کاتدا بەپێجەوانەی ئەو دیدە باوشەوێیە کە هەمیشە کورد وەک زەلیل و قوربانی بەدەستەات دەخاتەوو، بە هیوام لە داهاتوودا بەشی فیلمسازی زانکۆی سلێمانی بتوانێ پێشنگایەتی بکات و بەدیقەتەوە ڕۆگەزەکانی ئازایەتی و خۆنەجوانەکانی مرۆڤایەتی لەو تراژیدیایە)دا بەدەزتەوەو ببێتە هەوێنی بەخشندەیی ومهیرەبانی،خەزگە یەکەمین فیلمی ڤیستڤان دەربارەی تاوانەکانی جینەساید (هەڵەبجە، ئەنفال، شەنگال) یان هەر یەکێک لەو تاوانانە دەبوو، ئەمەش نەک وەک ئەوەی بەدنیا بڵێین ئەمە ستەممان لەکراوە بڵێکو بەو هیوایەی لە ناو چیرۆکەکانی ئەم تاوانانەدا قارەمان بدەزنەوەو ببێتە جێگەی سەرنجی سینەماکارانی کوردو ئەوانی دی.

تێبینی :
ئەم بابەتە لە لاپەرە ٦ی ژمارە ٥ی شارسینەما کەباوکراوێکی ڕۆژانەی فیستیڤاڵە لە ریکەوتی ٢٠١٧/١٠/٥ باوکراوەتەوە، بەڵام بەداخەوە بەهۆی گۆڕینی تایتەڵکەی هەڵەیەک ڕویداوە ئەوان لە بری "خەزگەو هیوا" ئەم تایتەڵیان نوسیوە : (فریای بکەون تا حاجی ڕەحمان دنیای جێ نەهێشتووە) هەوڵکەش ئەوێە، کە بەداخەوە حاجی ڕەحمان لە ساڵی ١٩٩٩ دا کەچی دوایی کردووە، ئەو بریندارەی گازباران نێکوشت بەڵام گەرماو ئاوی گەرمی ئەردوگای زەرملەی گردەچاڵ کوشتی.

٣/١٠/٢٠١٧ سلێمانی

گەنجانووی شکڵی سینەما … عومەر محەمەد

مژووی سینەما لە مژووی شانۆش جوانترو باشترە! چونکە ئەگەر شانۆ لەلای گریکەکان سەرەتا بە چینی ئەرستۆکراتەکان بووبێت، ئەوا مژووی سینەما پێچەوانەیە، ئەگەر دەوڵەمەندان لە "هۆڵەکانی شانۆدا شۆنی تایبەت و کورسی تایبەتیان بەماوەی چەندساڵێک کەی بوو"، ئەوا لە سینەمادا ئەمڕیان بە نرخووسەر، لەسەرەتای سەدەی بیستەم هەر زوو چینی دەوڵەمەندان و ئەرباب و بەرژواکان بەتایبەتی لە ئەمریکاو ئەوروپا، دەیانویست هۆڵەکانی سینەماش وەک هۆڵەکانی شانۆ تابۆ بکەن و شۆنی تایبەتیان هەبێت .
ئەوان بە پاساوی ئەوەی ناچنە شۆنێک "هەموو کەس" بۆی بچێت، هۆڵەکانی سینەمایان بە شۆنی شیاوی خۆیان نەدەزانی، هەموو کەس مەبەستیان لە خۆکی زەحمەتکێش کریکارو کێچبەرو چینی خوارەوەی کۆمەڵ بوو، کە ئەوسا زۆرینەی خۆکیان پێک دەهێناو بەپارەیەکی کەم دەیانتوانی بچنە هۆڵەکانی سینەماو فیلم ببینن، هەر ئەمەش بووە گەورەترین پاڵپشتی و پشتیوانی سینەماو بازارگەرمی سینەما وەک " پیشە- هونەر" گۆشەی کردو هاندەری دروستکردنی فیلم و چاککردنی هۆڵەکان و باشترکردنی شۆنی حەوانەوە و بەرهەمهێنانی فیلم بە فرۆشتن بوو.

وەک هونەرمەندی جوانە مەرگ تەها کەریمی دەنوسێت : (لەهیچ هونەرێکدا وەک هونەری وەرگر هەندەی سینەما، چارەنوسساز نەبوو، پەیوەندی سینەماو جەماوەر ئەوەندە بەهێز بوو، هەر زوو بووە جۆگەی سەرنجی سەرکردەکانی جیهان، لینین لە وتارێکیدا دەڵێت (سینەما بە ئەمە هونەری یەکەمە) هیتلەریش هەموو ئیمکانیاتێکی خستە بەردەستی ژنە دەرهێنەری ئەڵمانی (لینی ریفشتاڵ) ئەم دەرهێنەرە ٤٠ کامێرای لەیەک کاتدا بە دروستکردنی دوو فیلم دانابوو، کە باسیان لە شکۆمەندی سوپاو وەرزشکارانی ئەڵمان دەکرد.) بروانە تەها کەریمی سینەماتیک -٢٠١٣

حکومەتە یەک لەدوای یەکەکانی عێراقیش بەتایبەتی بەعسیەکان،هەموو جۆگەیەکیان دەگرتەبەر بۆ دواخستنی کوردو چەواشەکردنیان، کاتێک

زانیان سینەما ەەەکی گرنگ دەبینە لە پشخستن و پێگەیاندنی هزری ئازادیخوازیدا، هەربۆوندە نۆوستان کە فیلمەکان سانسەر بکەن و هەەکان بخەنە ژێرچاودێریەوە، بەکو سیاسەتی بەزراندنی سینەماو شکاندنی شکۆی بینەرو بە نگی زانی چوونسینەمایان گرتبەرو ناوهەەکان و دەوروبەری سینەماکانیان پەکرد لە سیخورو کەسانی سەرسەری و هەرچی و پەرچی و ئاژاوەگێر، ئامانج لە تەکەکردنی ئەم خەکە خراپەکارانە بە بینەران، بە ئەوە بوو ئەو خەکەی دەچوونە سینەما بەدگومان بن و بە ئارامی لە هەەکانی سینەما دانەنشین و لەبینینی فیلم دوربکەونەوە، ئەم سیاسەتە تارادەیەک سەری گرت و زەر بینەر لەسینەما تەکینەوەو زەریش بە نهەنی دەچوونە سینەما بە ئەوەی بەهەی چوونە سینەماوە ئابرویان لەکەدار نەبە و کەسایەتیان نەکەوتە ژێر پرسیارەوە. سینەما بە جۆرێک کەوتە ژێر پرسیارەوە هەتا وای لەهات بەهەر کەسێکی ناپەسەندیان دەگووت : دەەی ئەهلی بەردەم سینەماکانە .

لەم بارەیەوە ەەنوێنکارو سینەماکاری کورد، ئاوات نامیق ئاغا لە ژمارە ٩٣ گەڤاری مەبەند، بابەتێکی مەژوویی گرنگی لەبارەی سینەماوە نوسیوە لە بەشێکی نوسینەکەیدا هاتووە : (لەرەشەوە ئافرەتانی کەمەی کوردەواری کەئەمەستا پابەندییەکی سیاسی و ئابوری و کەمەایەتیان بە پیاوانەوە هەیە، نەیان دەتوانی خەیان لەوان جیا بکەنەوەو بەبە ئەوان و بەباکانە هاموشۆی شوێنە گشتیەکان وەک سینەماکان بکەن، وای لەهات بە سینەماچوونی خەزانی بووە شتێک لە رابوردو. ئەمە وای کرد بینەری مشەخۆرو بە دەربەست بەسەر شانی بینەری پەزەتیڤ وئارەزومەند زەربەن، سەرەرای پەیدابونی نەریتی دزەوی قەزوان، جگەرە، محەلەبی هاویشتن، سەبارەت بە سەرکوتکردنی توخمی لەکەمەگای کوردەواریدا، هەندێک لە نەرینەی هەراش وایان لەخەیان هادەپەرموو، کە سینەما بکەنە ئەو شوێنەی ئارەزووکانیانی تەدا دابمرکێننەوە، وردە وردەش سینەما وا ناوی بە جۆرێکی وابزرێندرە کە هەرە خەکی خراپ بە "شەللاتی بەرسینەما ناوزەدبکرە" بروانە مەبەند ژمارە ٩٣ – نەورەزی ٢٧٠٥ی کوردی – مارتی ٢٠٠٥ . ئاوات نامیق ئاغا – سلەمانی کوردو سینەما .

بەداخەوە هاپەرینی ئازارو دەساتی خەماێیش لەدرێژەی ٢٦ ساڵی هابوردویدا، هەوەکی بە لابردنی ئەو تەمومژە نەداو بینەری تەراوی لەگەڵ سینەما ئاشت نەکردەوە، هەربۆیە هەشتا هەەکان کەم بینەرو شاشکانی تیڤیش بە فیلمی دەبلاژکراوی تورکی وئێرانی گەمارەدراون . بەهیوام کردنەوەی بەشی فیلم سازی لە کەلێژی هونەرجوانەکان و

ڤیستیڤاڵی ساڵانەی فیلم و بەرهەمهێنانی سینەمای سلێمانی هەنگاوەکانیان بایی ئەوە تەندروست وکاریگەر بێت شکۆ بە سینەما بگەڕێنەوە .

٥/١٠/٢٠١٧ سلێمانی

___

ئەو وتارەی لینین مامۆستا ئاوات نامیقیش لێنوسینەکەیدا ئاماژەی پێکردووە 1-

_____

سەرچاوەکان

١- تەها کەریمی – سینەما تیک – ٢٠١٣
٢- ئاوات نامیق ئاغا، سلێمانی کوردو سینەما. بەڵگەنامەی مێژوو ژمارە ٩٣ –نەورۆزی ٢٧٠٥ – مارتی ٢٠٠٥ ل ٤٢ .

لە ئەنفالەوە بۆ شەنگال … عومەر محەمەد

پێدەچێت کوردەکان بە نەگبەتی و مەینەتی هاتبنە دنیاوە، لە دوای روخانی رژێمی سەدام حوسێنەوە رەنگە سەدان کەنگرەو کەنفرانسی گەورەو بچوک دەربارەی تاوانکانی بەعس لەمەر هەڵەبجەو ئەنفال یاخود راستترە بڵێین بەناوی ئەوانەوە سازدرابن، لەدوای تاوانی شەنگالیشەوە هەروا، بەڵام ئەم کەنگرەو کەنفرانسانەوەک هەمیشە پێشبینی کراوە هیچیان لە شین نەبووەو پێناچێت لەداهاتووشدا هیچیان لە شین ببڕێت، چونکە دەندایەتی دەسەڵاتداران و حکومەتکانیان گەیشتووتە ئاستێک هەموو بەهایەکی مرۆڤایەتیان تێداوەو جەنگکانیان هەر بەتەنها ماوەرانی وکوشتنی لەناکاوەتەوە بەڵکو دەبنە هۆی بەرهەمهێنانی درزانی کارەسات و درێی زل زل.

داعش لەرەوە هاتن

هیچ گومانی تدا نیە کە داعش وبەعس بەرهەمی ناسیونالیزمی دەمارگیری عەرەبین کە سەرچاوەی فیکریی ئەم ناسیونالیزمەو بزووتنەوە ئاینیە دەمارگیریەکانی تریان ئیسلامەو هەر جارێ لەبەرگەکدا خۆی دەنوێنن، هەر بۆیە لە دوای روخانی بەعسەوە زۆربەی فەرماندەو پلەدارەکانی سوپاو دەزگاکانی ئەمن و هەواڵگریش لەریزەکانی قاعیدەو بزووتنەوە دینیە توندرەوەکانی تردا خۆیان ڕەکخستۆەو دەرفەتی کاری توندوتیژیان زیاتر بۆڕەخساوە، ئەو توندوتیژییەی دەرهەق بەکورد دەکرێت پێش داعش بەعسیەکان لە ئەنفالدا کردیان و دوای بەعسیش داعش لەشنگال بە پشتیوانی هاستوخۆی تورکیاو ئاکپارتی و ئەردەگان ئەنجامیانداوە، یەکێک لەو نەوارانەی کە لە ڕاپەرینەکەی ئازاری ساڵی ١٩٩١ دەستیان بەسەردا گیرا، دەریدەخات عەلی حەسەن مەجید هەمان نیاز دەخاتە ڕوو کە داعش لە شەنگال کردوویەتی، هەبەتە پێش داعشیش گروپە ئیسلامیەکانی تر زۆریان لەو کوردە ئەزدیانە کوشت کە لەموسڵ و دەوروبەری دەژیان، لەکەبونەوەیەکدا لەگەڵ لەپرسراوانی حزبی بەعسدا کە ناویان نەبراوە لە ڕەکەوتی ١ی ئابی ١٩٨٨ گلەیی لە پارێزگاری موسڵ دەکات و دەڵێت : (داوامان لەکردوون هەموو ئەو کوردانەی لەو دەژین بیانناردن بۆ چیاکان بۆ ئەوەی وەک بزن بژین. داکیان بگەن! بۆچی خۆتان جەنجاڵو شپرزە کردووە بەمانەوە؟

ئەمە لە مووسڵ دەرمان کردن بۆ هیچ قەڕبووو کردنەوەیەک خانووەکانمان تەختکردن و وتمان ئادەی بڕۆن! خەراکەن داکشن! بڕۆام ئەوانەی ئێستا جەنگاوەرن لە سەرتاوە پێیان دەڵێین کەوا دەبێ لە کەمپەکاندا نیشتەجێ ببن، پاشان پێیان ڕادەگەیەنین بڕۆن بۆ ناوچەی ئەتنەمی. بۆ ئەوەی هیچ قسەو بڕنەوبڕیەکیان لەگەڵ بکەین، بڕیارنامەکەیان بۆ دەخوێنمەوەو ئەوانیش دەبێ ئیمزای بکەن. پاشان لە هەر شوێنێ ببینم (نەوارەکە لەردا ڕووون نیە)، سەریان پاندەکەمەوە، ئەم سەگانە هەر دەبێ سەریان پانبکەینەوە. ئەمە بڕیارنامەکەیان بۆ دەخوێنینەوە: من کە لە خوارەوە ئیمزام کردووە قایلم بەوەی کە لە ناوچەی ئەتنەمیدا بژیم و جگیر بم، بۆ پچڕوانەوە ئامادەم هەموو جۆرە سزایەک، بۆ سزای ئیعدامیشەوە قوبووڵ بکەم. ئەوجا بڕیارنامەکە دەخەمە گیرفانم و بۆ بڕیاربڕی ئەمن دەڕۆم لەگەڵیان بۆ هەرکوێ دەڵێوا با بڕۆا. پاش ماوەیەک دەپرسم لە کوێیە؟ پێم دەڵێن ئەوەتا لەرە، لەپرسراوی حیزب دەبێ بەم بنووسێ و بڵێ ئەم خەڵکانەی خوارەوە لە فڵانە شوێن دەژین. منیش دەسبەجێ دەڵێم ئادەی بیکوژن و وەک خیار لەتی کەن.

دەتانەوە دانیشتوانی عەرەب بەم خەڵکە خوێنیو هیچوپووچانە زیاد بکەن؟. پەیستە ناوچەکەتان (واتە مووسڵ) بکەینە عەرەب، بەڵام عەرەبی ئاستەقینەی ئەك ئەزیدی کە ئەمڕۆ دەڵێن کوردین و بە سەبینە دەڵێن عەرەب. ئەمە لە سەرەتاوە چاومان لە خەڵکی ئیزیدی پێشی، بچنە لای جاش بە ئاوەی نەهێنین تێکدەران زیاد بکەن، بەجگە لەمە ئیتر یەزیدی بە کەڵکی چی دێن؟ بەگومان بە کەڵکی هیچ نایەن.)
میدیل ئێست وەچ – ٢٠٠٤ –ل ٤٤٤-٤٤٥
خۆشخەیاڵی بە کەمەڵگەی نوودوەتی

لە پێشکی کتێبەکەیدا دەربارەی کارەکی ژەهراوی ئەمریکاو عێراق و گازبارانی هەڵەبجە یوست هەڵەترمان، نیگەرانی خۆی لە بەدبەختی کەمەڵگەی نوودوەتی نیشاردووەتەوە،لەم بارەیەوە دەنوسێت ئەم کتێبەم بە دەسارديیەکی زۆرەوە نوسی لەبەرئەوەی لە کتێبەکی پێشتردا کە بێشکی باشی لەکەینەوەم بە کرد بوو، بەناوی تاوانی جینسایدی عێراق، پڕاماری ئینفال بەسەر کورد، کەڵایەن هەومان رایتس وەچەو چاپ وبڵاوکرایەوە، لە ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکاو ئەوروپا بایەخێکی کەمی پێدرا،کاتێک لەساڵی ١٩٩٣ بڵاوکرایەوە من نەمتوانی لەوە تێبگەم بۆچی کتێبێک کە تاوانی جینسایدی دەکەومێنت کردبێت،نەیتوانی هەستی خەڵک بوروژێنێت؟! ئەمە لەکاتێکدا بوو کەوا گرنگیەکی زۆر درابوو بە جینسایدەکانی پێشتر،بەتایبەتی هەڵەبجەست، کە لەناوبردنی جووەکانی ئەوروپا بوو، ئاخە جیهان لەم ئەزموونە هیچ فێرنەبووە ؟) هەڵەترمان – کارەکی ژەهراوی -٢٠٠٨ .

ئاوەی هەڵەترمانی نیگەران کردووە هەروا سادەو ساکارنیە، بەپێچەوانەوە کۆشیەکە تەواو مایەی تەماشانە کە پێیوەندی ئاستوخێی بە چارەنوسی مرۆڤەکان و گەلە هەرەشە لێکراوەکان و ئابوومەندی مرۆڤایەتیەوە هەیە، سەیرە ! جینسایدی کورد هیچ کاردانەوەیەکی نوودوەتیی لێنەکەوتەوە و بەدبەختیی نەشکاند. لەو ئاپەرتە گرنگەدا، کە لە ماوەی هەژدە مانگ زیاتردا کێکراوەتەوە، میدە ئیست وەچ و هەڵەترمان دەگێنە ئەو قەناعەتەی کە ئێستا بەدبەختیەیەوە نیاز و مەبەستی تەواوی حوکوومەتی سەدامیان دەرخستووە سەبارەت بە لە ناوبردنی کوردی باشور؛) کەچی کەمەڵگەی نوودوەتی وەک کاتی تاوانکان دەرهەق هەڵەبجەو ئینفال بەدبەختی بوون لەدوای بڵاوبوونەوەی کتێبەکەش دنیا هەر بەدبەختە ! ئەوکاتەی بەرژەوەندی ئەمریکا لەگەڵ عێراقدا هەوێک هەبوو گازبارانکە بخەنە ئێستەی ئێران و هاوپەیمانکیان بە تاوان بکەن، من ئەوسا

بەهۆی ئەوەی کە پەیوەندییەکانی نێوان هەرێمی کوردستان و ئەمریکا بەرەو باشتر بوون دەچوون، بەڵام دوای ئەوەی ئەمریکا هێزەکانی خۆی لە عێراق کشاندەوە، ئەم پەیوەندییانە بەرەو خراپتر بوون دەچن. ئەمەش بەهۆی ئەوەی کە ئەمریکا بەرژەوەندییەکانی خۆی لە عێراق و هەرێمی کوردستان پارێزراو دەبینێتەوە، بەڵام ئەوەی کە ئێستا ئەمریکا لە عێراق و هەرێمی کوردستان دەیکات، بەرژەوەندییەکانی خۆی پارێزراو دەبینێتەوە، بەڵام بەرژەوەندییەکانی هاوپەیمانەکانی خۆی لە عێراق و هەرێمی کوردستان پارێزراو ناکات. ئەمەش بەهۆی ئەوەی کە ئەمریکا بەرژەوەندییەکانی خۆی لە عێراق و هەرێمی کوردستان بە هاوکاری و هاوبەشی هاوپەیمانەکانی خۆی پارێزراو دەبینێتەوە، بەڵام بەرژەوەندییەکانی هاوپەیمانەکانی خۆی لە عێراق و هەرێمی کوردستان بە هاوکاری و هاوبەشی ئەمریکا پارێزراو ناکات.

بەڵام دیاربوو من بەهۆی ئەوەی کە چووم بووم . چونکە ئەوسا هێشتا خەڵکیان بووم بە دۆستی دەوڵەتە یەکگرتووەکان و وام دەهاتە پێشچاو کەوا کوردەکان هێندەی دڵڕفێنی سەربەخۆییان لەبەردەمدایە هێندە لەبەردەم مەترسی پاکتاوکردندانین .
خۆ بەدنیایییەوە ئەگەر بیانخواستایە هەروا دەبوو، بەڵام ئەوخانی رژێم و ئارەزوی سەرکردەی حزبە دەسەڵاتدارەکان بە یەکپارچەیی و یەکێتی خاکی عێراق و ڕووداوەکانی دوای گۆڕینی رژێم و ئەو تووندوتیژیانەی بەدوایداهاتن، هەروەها ڕووداوەکانی بەهاری عەرەبی و جەنگی سوریاو دەست تێوەردانەکانی تورکیاو گرتنی موسڵ و هاوکاری حزبەکی دەسەڵاتداری کوردستان، جارێکی تر کوردی خستەوە ناو ماشینی کەمکۆژی و کوردانی ئەزدی کرانە ئامانج، بەڵام دەتوانراچ بکرێت ؟

ئایا لەتوانادا هەبوو پێش بەم تاوانانە بگرێن ؟ بەگومان دەبوو دەسەڵاتداران و قسە ڕەیشتووی ناوحزبەکان ئەزموونیان لە لایەنداری ئێران بکردایە کە لەجەنگی ئێران عێراقدا پاساویانداید دەست سەدام حوسێن کە بەدراندایەتی ناوبانگی دەرکردبوو، سەرباری ئەوەش ئەگەر لەدوای تاوانی ئەنفالیشدا بۆیە هەم کوردو هەم کەمگەی نەودەوڵەتی بەبەباکیەوە تەماشای ڕووداوەکانیان نەکردایەو مەترسی فاشیزم لەناوچەکەدا فەرامۆش نەکرایە کورد جارێکی تر نەدەکەوتەوە بەر چەقۆی سوننەتوندرەوەکان و نەدەبوونەوە شمشیری دەستی دۆستی تورکیا بە جینۆسایدێکی تر، هەر زوو "ئەندرۆ وایتلی" بەڕێوەبەری ئاپەندنی میدڵ ئیست وڕچ لە پشکی ئاپەرتەکیاندا دەربارەی جینۆسایدکردنی کورد نوسیوەتی (کوردەکانی عێراق وەك کۆمایتێکی هەمیشە هەڕەشەلێکراو پاشەڕۆژیان مەترسیی لە سەرەو بە هەمان شێوەش ژیانیان،لە کاتی ئەم نووسینەدا، فشارێکی زۆر تووندی سزاکانی UN لە سەر عێراقو ئابووقەیەکی ئابووریی ناوخۆ کە هێزەکانی حوکوومەت سەپاندوویانە، هەڕەشەی برسێتییەکی بەکۆمەڵ دەکا لەو سێ ملیۆنو نیو دانیشتوانەی لە ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی کوردە شەڕشگێڕەکاندا دەژین. هێزەکانی حوکوومەت کە بە درێژایی هەشت ئاگربەست مەیانداوە بە ئاسانی دەتوانن ناوچەکە داگیربکەنەوە پێش ئەوەی هەڕەشەکانیان بتوانن فریایان بکەوێت.) بەوانە مەدە ئێست وڕچ – جینۆساید لەعێراق وپێلاماری ئەنفال بەسەر کورد ٢٠٠٤ چاپی دووەم

خانەی وەرگەران .ل ١٧.

لەیەکێک لەو کەنفرانسانەدا کە رۆژی ١١ی شوباتی ٢٠١٦ بە توژینەوە لە کۆمەکوژی ئێزدیان بەناو نیشانی (ئێزدیەکان دوای داعش) لە زانکۆی ئەمریکی لەشاری سلەمانی سازدرابوو، تیایدا چوار پانێ پێشکەش کران، لەماوە مداخلەکەمدا پرسیارێکم رووبەروی توژەرە بیانیەکان کردەوە، دەبێت کورد چ بکاو کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی ئەرکی چییە ؟
ئایا ئەمە هەر دەبێت کۆمەکوژبکرێین و چیرۆکەکانمان بە دنیا بگەیەنەوە یان نیازێک هەیە بە کۆتایی هێنان بەم تراژیدیایەی زوو زوو دوبارە دەبێتەوە و دنیاش لە ئاستیدا بێدەنگە ؟ ئەگەرچی بەرپرسانی کەنفرانسەکە ئەم مداخلەی منیان پێخۆش نەبوو، هیچ بایەخێکیان بەم قسەیەی من نەداو توژەرەکانیش وەڵامیان نەدامەوە. بەڵام ئامادەبوان بەچەپڵەکانیان پرسیارەکەمیان پەسەند کرد، من ئەمڕۆ لە یادی کۆمەکوژی ئێزدیەکان هەمان پرسیار ئاراستە دەکەمەوە ئایا ئەمە چی بکەین هەر چیرۆکەکانمان بە خەڵک بگەیەنەوە یان ئیدی وەختی ئەوە هاتووە کۆتایی بەتراژیدیا بهێنین و بیرێک لە حاڵی خۆمان بکەینەوە و دەست و دوژمنەکانمان لەیەکتری جیابکەینەوە ؟
بەتایبەتیش لەدوای کۆمەکوژی ئێزدیەکان کە لەساردەمی جیهانگیری و بانگەشەی دیموکراسیدا ڕوودەدا، نێک لەساردەمی جەنگی ساردو دنیای دکتاتۆرەکان . ئێستا ئەگەر داعشیش کۆتایی بێت ئەوا تووندوتیژی فاشیانەی گروپەکان و دەوڵەتە فاشستەکان هەر لە ئارادان وەک چۆن ئەنفال نەیتوانی پارێزبەندی (حصانە) بە کورد دروست بکات ، پێناچێت شەنگالیش دروستی بکات، وەک چۆن عەلی حەسەن مەجید لەساڕوەختی دنیای دکتاتۆرەکاندا دەیگوت (من دەمگوت لەوانەیە خەڵکی باشمان لەهەڵکەوە لە ناویاندا (واتە لە ناو کورددا)، چوونکە ئەوانیش گەلی خەمانن. بەڵام هەرگیز کەسمان نەدزیەوە، خۆ ئەگەر دەربارەی کوردە لەپرسراوە پایە بەرزەکان پرسیارم لەبکەن، کامیان باش و دەسەزن, من دەڵێم تەنها هەردوو پارێزگارەکەی هەولێرو سلەمانی، بەجگە لەم دوانە کەسیان نە باش و نە دەسەزن.) نەوارەکانی عەلی حەسەن مەجید ١٩٨٩-میدیل ئەست وەچ ل ٤٤٥ فەرماندەیەکی داعش لە جەنگی کەبانیدا دەیگوت ئەبوخالد فەرماندەیەکی داعش بوو لە کەبانە لە گرتەیەکی قیدیۆیدا دەیگووت :

(کورد، ئەرانین نازانم لەسەر خاکی عەرەب چی دەکەن ؟ هەمان ئەو

حوکمی کە لسەر شیعە و ئزدی و مسیحی جبەجمان کرد لسەر ئوانیش جبەجی دکەین، فرمانمان بە موجاهیدکانمان کردووە، لگڵ کچان و ژنانی کورد، هروک ژنان و کچانی ئزدی و مسیحی و شیعە هەسوکوت بکەن) . پرسیار ئوەیە ئایا ئم تفکرینە هر بتنها هی داعش یان هی هر نیارکی تری کوردکانە جا سربەخۆ نتوەو ئاینزایک بن ؟

-_____

سرچاوکان :

1. کارکی ژهراوی ئمریکاو عراق وگازبارانی هبجە – ٢٠٠٨ وەرگرانی محمد حمساح توفیق- چاپخانی ئاونە . برایی نوسینی دانری کتبکە لاپرەی نادیار.
2. میدە ئست وچ- جینساید لعراق و پلاماری ئنفال بسرکورد . وەرگرانی محمد حمساح توفیق ٢٠٠٤ چاپی دووم خانی وەرگران .ل ١٧.
3. هەمان سرچاوە ل ٤٤٤-٤٤٥
4. هەمان سرچاوە ل ٤٤٥
5. گرتیکی ڤیدیی ئبوخالد، کە لکاتی شری کبانڵدا لە ترکانی فیسبوک بڵاوکرایەوە

مـــــــژووی بـە دکـمـنتـــــــی قارەمانکان … عومر محمد

لیادی لیلا قاسم وهاوڵکانی دا

بـە خوندنەوەی ئم بابتە کلیکی ئربکن ….

کوردو ئەنفال و ئەفراندن … عومەر محەمەد

هەکارەکانی نائافراندنی شاکاری ئەدەبی و سینەمایی لەمەر تاوانێکی گەورەی وەک ئەنفال مایەی تەئامانێکی قوڵە، ئامانجی ئێم وتارە ئەوەیە بەتەنیشت لێکۆڵینەوەی زانستییەوە بە ئێم تراژیدیایە، هونەریش ڕووی خۆی ببینێت و وەک تاوان و تراژیدیاکانی تری هاوشێوەکانی مرۆڤایەتی بە نمونە تاوانی هەڵەبجە بکەست و جینۆسایدی ئەرمەنەکان بهێنێتە بەرباس و داهێنانی ئەدەبی و هونەری لەبارەیەوە بکرێت .

دوای ٢٩ ساڵ لە تێپەڕینی تاوانی ئەنفال و ٢٥ ساڵی بەناو (ئازادی) و دەسەڵاتی خۆبەڕێوە بەرێتی هێشتا ئەنفال نەبووەتە خێم و پرسێکی نەتەوەیی چ جای ئەوەی بکرێتە پرسێکی نێودەوڵەتی ! ئێم پرسە بە هەموو تاکێکی کورد؟ وەک یەکە هەموومان لێی بەرپرسیارین، بەداخەوە هەتا ئێمڕۆ گوتاری ئێمە دەربارەی ئەنفال ناچێتە خانەی چالاکبوونمانەوە، ئەگەر چالاکی وەک پرسیەکی ڕەشنبیری باس بکەین نەک وەک جوڵەیەکی ئەبستراکت، ئەگەر لە ساڵانی ١٩٩٠دا، کەمە کارێک کرابە ئەوا هێندەی گەرانەوەیەکی کرچ وکاڵ و بە دیقەت بووە (لەزمانی قوربانیەوە) هێندە کارێک نەبووە نەک دەرەوەی خەمان بەڵکو خەشمان ڕاچڵەکێنێ . تەنانەت هەگەمان نەداوە قوربانیەکان وەک خەیان بدوێن بەڵکو هەوەماندواوە بەخواست وبە خواستی ئێمە بدوێن !
هەر لەسەنگەی ئەو بە دەربەستیەوەیە، کە ئێمە نەک نەبووینە خاوەنی یادەوەری بگرە نەبووینە خاوەنی ڕۆژکێش بە یادەوەری، ڕاستە هەموو ساڵێک لەهەڵەبجە یادی ١٦/٣ دەکرێتەوە بەڵام خۆ ئەو یادەوەرییە نەیتوانیوە بەڵای کێمەوە بەرپرسانی هەڵەبجە لەرێتینات دابماڵێ وبیانکات بەکەسانێکی نمونەیی! تەنانەت هەڵەبجەی نەکردووەتە شاری ئاشتی بەڵکو تابلۆیەکی بەدروستکراوە بەناوی پایتەختی ئاشتی، ١٤ی نیسان هێشتا نەبووەتە یادەوەری سەراسەری بۆیە لە مانگی ئازارو نیساندا هەر ڕۆژی لە شوێنێک یادی ئەنفال دەکرێتەوە.

هێندەی تێبینیم کردووە خاڵێک زەر جێگەی تەئامانێ، هەتا ئێستا تاوانی ئەنفال بریندکە بە جەستەو ڕۆحی کوردەوە نەک بە جەستەی مرۆڤایەتیەوە ؟! نازانم بە وایە ئایا ئێمە کەمکاری خەمانە یان خوێنساردی ئەوانی دی، زەر جار لەخێم دەپرسم مەگەر ئێمە بەشێک نین

لەمڕۆیەتی ؟! پرسیارەکەم سیاسی نیە هەندێ ئینسانیە ئاگارچی دەسەی ئەنفال بەخۆی وەک (جینەسایدوتاوانی نوودوەتی) کەشێکی سیاسی یاخود دەرئەنجامی ململانێی سیاسیە، کەچی ئەفسوس لەسەر ئاستی کوردستانی گەورەش نابەتە کەشێکی نەتەوەیی ! ئەویان کەمتەرخەمیەکەو سەرباری ئاگریکان و لەکدابرانیش راستەوخۆ یەخەی ڕەشنبیرانی کورد دەگرێت، بەتایبەتی هونەری سینەما یاخود سینەماکاران، ئەرکیانە لەقاڵگەی فیلمکانیانەوە کارەک بکەن بەڵای کەمەوە هەموو کوردەك ئەوەندەی پەیوستە زانیاری دەربارەی ئەنفال بدەنە. من زۆر دەترسم ئەم بەباکیە ببەتە نەخۆشیەک و وەک دەردەدارەک ساڵانەکی درێژ هەتا مردن پەمانەوە بە و لەگەیدا رابین و لەگەڵ ئازارەکانیدا هەبکەین .

بەهیوام کردنەوەی بەشی فیلم سازی لە کەلەژی هونەری زانکۆی سلێمانی، بەردەک بە بناغەی ئاپارتمانی ئەو خەونە ئینسانی ونەتەویە دابنە، چونکە سینەما دەتوانێ زیاتر لەکەی هونەرەکانی تر ببەتەزمانی قوربانیەکانی ئەنفال، ئەو گرێیانەی لە نەوچیرەکی قوربانیەکانداهەن، هەڵگری توخمی ژیانەکی تەواو جیاوازن لە ئێستا، ئەو ڕەگەزەگرنگانەی هەوێنی لەبوردەیی وپێکەوە ژیانن، سینەماکار دەتوانێ وەک سامانەکی بەهادار بەهی خۆی بزانێ، ئایدیاو چیرەکی گەورەیان لەهەبهەنجێ، ئەگەر هەتا ئێستا سینەماکاری کورد بەهۆی کەم ئەزموونیەوە تەنها ئازارەکانی پیشاندابین ئەوا لەمەودوا دەتوانێ قارەمانەکانمان بەبەزەتەوە، دەتوانێت (کوبرای حەمید پورو کەریمەی ئال ئەعشم) بکاتە هەوێنی پێکەوە ژیانی نەتەوەکان، ڕەنگە لەم بپرسن ئەم دوو مرۆڤە کەن وچ کارە بوون ؟ با پێتان بڵێم ئەو مرۆڤانە کە بوون (کەریمە فالح) ژنە مامستایەکی لەچک بەسەرە ئێستاش لە پارێزگای سەماوە دەژی، ئەو ژنەیە کە بە (قاموس) فەرهەنگەکی کوردی عەرەبی خەریک بوو، تەیموری منداڵی فەری زمانی عەرەبی دەکرد، کاتێک تەیمور لە گەڵەکی بەکەمەڵە ڕزگاری ببوو، گەیشتبووە بن دەواری ماڵە مەدارەکی عەرەب، ئەوماڵە دەوارنشینە ماڵی سالح ئال ئەعشم بوو، واتا ماڵی مامی کەریمە فالح بەڵام لە چیرەکی ڕزگاربوونی تەیموردا هەندەی بەشان وباڵی پیاوەکانیاندا هەگوت سەد هەندە ئەوەی ژنە ئازاکانیان فەرامۆشکرد. قەڵەمەکانی کورد هەندەی نەرانە باسی تەیموریان کرد هەندە پەیامە ئینسانیەکانیان فەرامۆش کرد، خەزگە تەیمور هەر کەریمە پەروەردەی کردبا نەک لەرە ببەتە ئاوچی و تفەنگ چی، کوبرای حەمیدپور ئەو ژنە قارەمانە بوو، کە لە شاری مەشهەدی وڵاتی ئێران (زمناکە هەبجەیی) پەروەردەکردو ماوەی ١٩ ساڵ وەک دایکەکی میهرەبان

ئامێزی بگرتەوە. خۆزگە هەموو کەس وەک من زمناکەی دەناسی ئاشنای دیدە ئینسانیەکەی دەبوو، وەنەبێ ئەم ئازایەتی ومیهرەبانیە هەر لەوانیدی وشابێتەوەو کوردەکان کە ببوونە نەچیری ئێنفال وگازی خەردەل لەو ئازایەتی و میهرەبانیە خاڵی بن، نا نەخێر من شاهیدی زەر قارەمانی کوردم، بەڵام لەرەدا تەنها ئاماژە بۆیەکێکیان دەدەم بە هەوێنی ئاشتی ولێبوردەیی، ئەویش چیرۆکی حاجی ڕەحمانی نارنجۆو سەربازێکی عەراقیە بناوی (خالد عەبدولکەریم عەلوان نەجەفی) .

کاتێک لە ١٦ی ئازاری ساڵی ١٩٨٨ هەڵەبجە کیمیابارانکرا ماڵی حاجی ڕەحمان هەموویان بریندار گازی کیمیایی بوون و زۆربەی ئەندامانی خانەوادەکەیان بەهۆی کیمیابارانەوە بینایییان لە دەستدا بوو. لەو کاتەدا کە سوپای عەراق شکابوو خالد عەبدولکەریم عەلوان چەکەکەی فڕدابوو، وەک سەربازێکی هەڵاتوو لەجەنگ بە (خاترالڵە خاترللە ساعدونی) خۆی بە حەوشەی ماڵی حاجی ڕەحماندا کردبوو، حاجی ڕەحمان بەوپەڕی میهرەبانیەوە لەبری تەقە ئامێزی بەکردەوەو دەستێک جلی کوردی دایەو وەک کوڕێکی خۆی لەگەڵ ماڵ ومنداڵەکەی خۆیدا بردی بە بیارەو لەوێشەوە بەکەمپی ئاوارەکانی ئێران، لەو کاتێک کەوتە بەر سوسەی سیخورەکانی ئیتلاعات، حاجی ڕەحمان دیسانەوە فریای کەوتبوو، گوتبووی (ئەم کوڕەم هەرلەمنداڵییەوە سکماک بە زمانەو ناتوانێ قسە بکات) چیرۆکەکە درێژەو لەرە دەبەینمەوە بەڵام دەمەوێ سەرنجی ڕەشنبیرو سینەماکاری کورد ڕابکێشم چونکە ئەگەر بخوازێ دەتوانێ بەفریا بکەوێ و هەتا (خالید عەبدولکەریم) لە ژیانداماوەو وەک حاجی ڕەحمان دنیای بەجێنەهێشتووە هەوێنی فیلمێکی جوان و بایەخدارە بە ئاشتی ولێبوردەیی.

بە هیوام لە داهاتوودا بەشی فیلمسازی زانکۆی سلێمانی داهێنەری باش بەرهەمبهێنێ و بتوانێ پێشنگایەتی بکات لەو تراژیدیایەدا و بەدیقەتەوە ڕەگەزەکانی ئازایەتی و خۆڕاگری جوانەکانی مرۆڤایەتی بدزێتەوە، چونکە ترژیدیای ئێنفال بۆتایبەتی و ئەوانیدی بەگشتی دەتوانن هەوێنی هەزاران شاکاربن، بەڵێ چاوم لە سینەماکارە چونکە وای بەدڵەچم هیچ کام لە بەشەکانی تری هونەرو ئەدەب لەسەردەمی جیهانگیریدا ناتوانن وەک سینەما سنورەکان ببڕن، ئەگەر چیرۆکەکان کاریگەرییان بەسەر ئەدەبی کوردیشەوە هەبێت، ئەوا ناتوانن سنوری ناوماڵی کوردی ببڕنن بەڵای کەمەوە ناتوانن سنوری کوردستانی گەورە تێپەڕنن بەڵام سینەما بەئاسانی دەتوانێ بچێتە بەردیدەی ئەوانی دی .

۹/۳/۲۰۱۷ سلێمانی

وێرگرین یان ببەخشین ... عومەر محەمەد

دووقسە بۆ کۆمەڵەی قوربانیانی کیمیابارانی هەڵەبجەو وئەوانی تریش

ویستم لە بارەی خاتوو ئەنفال کەنانەکەی هەڵەبجە بدەنگی هەڵبژێرم، بەڵام دوای ئەوەی دەستان و هاوڕیانم بەسەر سوماندا پەیوەنیان کردو هەندێکیان لەدوورەوە خەمیان بوو، پرسیاریان داخە بۆمنی تێدانیم و هەندێک نارەزایەتی نوسەرانم لەتۆڕی کۆمەڵایەتی فەیسبوک خوێندەوە، منیش پێمباشە دوو قسە بۆ کۆمەڵەی قوربانیانی کیمیابارانی هەڵەبجەو ئەو نوسەرانەش بکەم کە گللەییان لە کۆمەڵەکە هەیە .

بەشبەحاڵی خەم ئەو شایەتیەیان بۆ دەدەم و سوپاسیان دەکەم کە بەنامەی تایبەتی ئاگاداری نامەکەیان بۆ ناردم، تیایدا داوایان کردبوو هەرچی نوسین و کتێب وگۆڤارێکم هەیە لەماوەی ئەوەندە رۆژدا بەیان بنوسم و بەیان بنێرم (بەکاری پێویست) ،بەڵام من وەڵامم نەدانەوە ! چونکە تێگەیشتم مەبەستەکە چیە، هەرچەندە ڕونیان نەکردبووەوە کە (کارە پیویستەکەیان) چیە و ئەم زانیاریانەیان بۆچیە! بەڵام زانیم بۆ خاتوو بەخشینە. ئاخر خۆ من بۆ خاتوو نانوسم، بەڵکو بۆیە دەنوسم کە خەڵک بابەتەکانم بخوێنێتەوە، جا ئێگەر بزانم (کەمەڵەیەکی تایبەت بۆ جێنشاید) هەتا ئێستا نەیزانیبێ من چیم کردووەو چیم نوسیووە؟ ئیدی بۆچی خاتوو لێوەربگرم ؟ بۆچی گللەییم لە خەڵکێک هەبێت کە گرنگی بەو زانیارییانە نادات و نوسین و زانیاری لەبارەی ئەنفال وکیمیابارانەوە بە گرنگ نیە ! من ئەوە بەسوک تەماشاکردنی خەم دەزانم بۆ ئیمایلێک کارەکانم ڕەزبکەم و پێیان بڵێم ئەوە کاری چەند ساڵی منە بۆبە ئەوەی بزانم بۆچی لێم داوادەکەن ! پرسیار ئەوەیە کە کەمەڵەیەک نەزانە من چیم نوسیوەو چۆن نوسیومەو هەتا ئێستا ئاگای لەپەڕەزی ڕەنج وماندووبوونم نەبێ، حاڵی حازر کتیبەکەم لە بارەی گازباران و مەینەتی میللەتەکەمەوە ئەواران

لەسەر شاشەی تەلەفزیون و لەهەندێک ماڵپەر پەخش بکرێت و ئەو ئاگای لێی نەبێ، ئیدی خەڵاتی ئەزموونەکەی چ بەهایەکی دەبێ ؟ ئەرکی کەمپەینی قوربانیانە لە خەی بپرسێت کارەکانی ئەو نوسەرە چەندن وچۆن هەتا شایانی ڕێزلێنانی ئەوان بێت ؟ بەکەمپەینی قوربانیان ئەرکەتی بزانێ کە چی لەبارەی کیمیابارانی هەڵەبجەوە نوسیوەو چۆنی نوسیوە .
دونیام کەسانێک نێک هەر بەدەنگ وەها بانگەوازەکەوە دێچن، بەکو زۆر بەمەمنونییەوە تەلەفۆنیشیان بۆ دەکەن ورەنگە خەکیشیان بگەژێوە بۆن ڕوگیریشیان بکەن هەتا ئاوی بخرێتە ناو لستی ڕیزلێنراوانەوە . بەڵام دەبێت دونیاش بن لەوەی هەموو کەس قایل نابێت بەو شێوەیە بەدەم بانگەوازیانەوە بچێت و پێویستی بێت بەوەها ئەزلێنانەکیش نیە .
قسەی دووەمم بۆ ئەو نوسەرانەیە کە گللەیی لە کەمپەینەکە یان خەڵات بەخشەکە دەکەن، بۆ بەوای من ئەوەیان ناهەقییە، تەنها ئەوکاتە هەقی گللەییان هەیە کە بۆ خەڵات و ناوبانگ بنوسن و وەڵامی بانگەوازەکەیان دابێتەوەو کەمپەینەکە بۆئەنقەست فەرامۆشیان کردبێ. ئەو کەلەسەر بنەمای بانگەواز خەڵات ببەخشێ کەواتە (هاتن بەهەمووانێ) و ئەوە خۆی ئاگات لە نەبووەو دواکەوتوویت.
دواقسەم بۆ هەموو لایەکە، خەڵاتی چی دەبەخشن وخەڵاتی چی وەردەگرن کە لە دوای ئەنفال و کیمیابارانی هەرەمی کوردستان نەبووبێتە ئامانجێکی گەرم بۆ کەسوکاری قوربانیەکان و نەبووبێتە وەنەیەکی جوان کە هەموومان وەک یەک ئەزلەگیراوبین و وەک یەک شانازی پیوە بکەین ؟ خەڵاتی چی دەبەخشن وخەڵاتی چی وەردەگرن کە جەلادەکان هەزارجار لە قوربانیەکان شکەدارترن .

١٤/٣/٢٠١٧ سلێمانی

شەڕی موسڵ و پلانی دووەمی تورکیا لەکەرکوک عومەرمحەمەد

لە ٢٧ی ئابی ئەمساڵدا وتارێکم بەناوی (وانەی جەرابلس و سیناریوی گرتنەوەی موسڵ) لەبەشی بیروڕای ماڵپەری (N.R.T) بڵاوکردەوە،

تیایدا پێشبینی ئەوەم کردبوو، لە گرتنەوەی موسڵدا هێزەکانی کورد سنووری بەشداریکردنیان دیاریکراو دەبێت، هەبەت ئەوەشم لە وردبوونەوە لە قسەکانی ئەردەگان وبن عەلی یەدرم و رووداوەکانی دوایی و گرتنی جەربلوس هەهەنجابوو.
هێزاریێ کە بە گرتنەوەی موسڵ چاوەروانی ئارامی بین، ئاستێ ئەوە پێویستیەکی ئەم قۆناغەیو هەردەبێ تێپەڕێت، بەڵام ئەنجامی شەڕەکە ئارمی و ئاشتی ناهێنێ، بەڵکو هەندێک گۆڕانکاری لە شێوازی شەڕی دێنێتێ ئاراوە کە لەبەرژەوەندی کورد نابن. ڕەگری کردن لەگەریلای داعش شکێن، هەروا خواستەکی لە خەڵایی تورکیا نیێ، بەڵکو ئامانج لەی دەربازکردنی داعش، شەری موسڵ مەترسیدار دەبێ و دوای ئەوە کاتێک بێ ئەژنەشکاندنی هەندێک لایەنیش دەبینین" چونکە بەشداری گەریلا دەستی تورکیا لە هاوکاری کردنی داعش و دەربازبوونیان بێ ڕەژئاوا کورت دەکاتەوە، جەختکردنەوەی تورکیا بەئەوەی پەکەکە بەشداری شەری موسڵ نەکات بەئەوەیێ داعش بەشێوەی تاقەیێک دەربازی ڕەژئاوا بکەن و ئەو هێزە بەربدەنە گیانی یەپەگەو یەپەژە، تورکیاو هاوپەیمانەکانیشی هەرچیان ویست بێ هاوکاری داعش بیکەن، دەنگەی ئەوەش هەیێ کەوا لە ئێستادا سەربازی تورک لەیێک کاتدا دوو دەست جلی سەربازیان پێیێ، یەکێک بەخێیان و ئەوی تر بێ چەکدارانی داعش کە خێیان ئادەستی هێزەکانی تورکیا دەکەن بەئەوەی بیانشارنەوە.
هەر زوو تورکیا رایگەیاند ئەگەر ڕەگێ نەدەن بەشداری گرتنەوەی موسڵ بکەین ئەوا پلانی دی چیبەجێدەکەین کە بەپلانی (B)ی ناسراوە، هەتا ئێستا ڕەگێ بێ تورکیا نەدراوە، بەشداری شەری موسڵ بکات، بەیێ دەستی بێ پلانەکەی بەرد بەڕام سەرکەوتوو نەبوو (ڕەنگێ ویستبێتی هەوێک تاقیبکاتەوە بزانێ دەتوانێ بەرەیێکی تری جەنگ بکاتەوە ئەگەر لە کەرکوک سەرکەوتوبونایە و جومگێ هەستیارەکانیان بگرتایە ئەوا کەرکوک دەبووە مەیدانی جەنگ و شەری موسڵ دوا دەکەوت) مادام سەرنەکەوت ئێستا دەیوێت بێ کوردەکان بڵێت: دەتوانم لە کەرکوک گەچێتان بێ بنەمەوە، بەئەوەی هەرهیچ نەبێت بتوانێ بەهەی مەترسی سەر کەرکوکەوە هەندێک لە گەریلاو هێزەکانی پێشمەرگەی یەکێتیی بکشێنەوە بێ کەرکوک و بەرەی جەنگی ئازادکردنەوەی موسڵ چڕ بکەن، چونکە هێزی پێشمەرگە تەنکی گەورە دەبینێت لە ئازادکردنی گوندو ناحەکانی دەوروبەری موسڵدا کە لە میانەی هاوپەیمانێتی نەودەوڵەتی دژێ تیرەردا بێ سەرکردایەتی ووڵاتێ یەکگرتووەکانی ئەمریکا بەڕێوەدەچێت.
لە ئێستا دەتوانین بڵێین هەرشی تورکیا بەسەر کەرکوک پەیامێکی سیاسی بوو، بەڵای کەمەوە ئەوەیە کە ناهێت داعش لەناو بچێت،

بەئاوەی وەک هەڕەشەیەک بیانهێنێتەوە لە عێراق شەری بۆ بکەن ئۆگەر لە موسلیش نەمێنن ئەوا لەشارەکاندا دەتوانن بۆاوببنەوە و هەرشبەرن،کوورت و کرمانج ئەوەی لە کەرکوک رویدا هەم پەیامێکی سیاسی بوو، هەم پەلامارێکی سەربازی ئامانجدار بوو، بۆئەم تیرەرستان نەیانتوانی بۆو هێزەوە کەرکوک داگیر بکەن، بۆئەم توانیان پشتەوی بنێنەوە و خاڵێک بکوژن، بۆداخەوە میدیای کوردی رۆژئاوایی خراپیان لە گەورەکردنی تاقمە تیرەرستیەکەدا گەرا کە هاتبوونە ناوکەرکوکەوە.
تورکیا ئامانجی گەورەتری هەیە، ئامانجی ویلایەتی موسڵ وگەراندنەوەی ئەو ویلایەتی هەیە بەکەرکوکیشەوە، هەمووان شاهیدی لێدوانەکانی ئەردۆگان و بەرپرسە باڵاکانی تورکیان کە هەڕەشەی ئەوەیان دەکرد " ئەگەر هێگەیان پێ نەدرێت بەشداری گرتنەوەی موصڵ بکەن ، ئەوا (پلانی B) جێبەجێ دەکەن ! بەگومان پلانەکەیان گەراندنەوەی ویلایەتی موسڵ بەسەر تورکیا، ئەوەی کردیان و پلانەکەیان شکستی خوارد. بەشێکی بچوکی ئەو هەوڵەیە، بۆئەم ئەم دواهەوڵ و دوا پلانی تورکیاو ئەوانی دی بەتایبەتی عەرەبی سوننە مەزهەب نابێت، ئیدی تاکە رێگەی سەنگ وپێگەی کوردی باشور لەم دەخە مەترسیدارو پێ لە ئاست تێنگەدا بەخەداچوونەوەو خەکەکردنەوەیە بە ئاقاری یەکگرتوویی، نەک دابەشبوون بەسەر وەهمی سوننەو شیعەدا، رەککەوتن لەسەر خاڵە هاوبەشەکان . بەڵای کەمەوە لە داهاتوودا شڵەگێ یەکتری نەکەن، ئەفسوس ئەمە خەونەکەو پێناچێت بێتەدی، چونکە هێشتا ماویەتی پارتە کوردییەکانی باشور پێند لە رابوردوو وەربگرن، ئەمەش لەبەر یەک هەکاری سەرەکی، کە ئەوان خەونی سەربەخۆیان نیەو دەستەو گروپی جیاوازن و بە دوای کێشەی سیاسی کوردەوە نین، بەڵکو کێشەی هەوای کوردیان کردووەتە کارت بە بژاوەندی حزب وکەسایەتی و بنەماڵەکانیان. بۆئەم ئیدی دەبێت سەرکردایەتی حزبەکان لەوە تێبگەن کە ئەم سەردەمە ئاڵۆزو جیاوازترە لە سەدەی رابوردوو. ئۆگەرچی مێژوویەکی دوورودرێژیشیان لە کاولەسەر نان وقەبرین و دەست چزان بەئاگردا هەیەو دەیان جار پشتێکردنی هەڵە ئقلیمی ونەوداوەتیەکانیان ئەزموون کردووە، بەیەە هەقە ئیدی پێندێک لە ئەزموونی پێشووتر وەربگرن، شەڵەی کوردان جاهی پارتی و پەکەکە بێت یان هەر دوو هەزیکی تر لە دژی یەکتر، ئۆگەر بەفیتی تورکیاو ئێرانیش نەبە دەچێتە خانەی بژاوەندی ئەوانەوە، ئۆگەر کورد بەقوڵی بیر لە ئایندەی خەی نەکاتەوە یەکەم زیانلەکەوتوی جەنگەکە دەبێت، بەتایبەتیش لە دوای ئەوەی داعش موسڵ بەجێدەهێڵێت، چونکە زەر هاوکێشە دەگۆڕێن و هاوکێشەو بژاوەندی تر دێنە گۆڕێ، بەتایبەتیش لەنێوان تورکیاو ئەمریکاو ئێران وعێراق

و روسیاو سوریادا، ئیدی دەخەکە تەرامانی قۆی دەوڵەتابەی ئابڕۆو بەکورد پێئاستەنگ. چونکە نە دەوڵەتە ئیقلیمیەکان ونە هەڕەشەپێمانەکان، باکیان بە زیان و کەمەکۆژی کوردان نەبووو نییە.
ئەوەی لە وتارەکەی دوو مانگ پێش ئێستامدا نووسیوم، تەنها پێش بینی بوو، بەڵام ئێستا واقعەکی تاڵ، ئەوسا سەرکی پارتی دیموکراتی کوردستان، مەسعود بارزانی بانگهێشتی تورکیا کرا، سەردانە کە هاوکات بوو لەگەڵ هەرشی تورکیاو گرتنی جەربلوس، لەوکاتەدا کەناڵە فەرمییەکانی پارتی و میدیاکانی سەر بەو حزبە وایان بەاو دەکردەوە کەوا سەردانەکەی بارزانی بە تورکیا بە پرسی دەوڵەتی کوردی و پرسەی چارەسەری کوردو تورکیایە ! بەڵام هەشتا بارزانی لە تورکیا بوو کە ئاژانسی ئەنادۆڵی تورکی ئەوەی ژەربەرەشی خستە سەر بەڵو شتەکی پێچەوانەی خستەوو کە مەبەست لەم سەردان و کەبونەوە دوو سەعاتیەی بارزانی لەگەڵ ئەردۆغان بە شکڵ نەک بە ئاشتی.!
ئەرە تورکەکان چ پێویستیان بەدەوڵەتی کوردییە ؟! ئەوان لەکەناڵەکانیانەوە رایانگەیاند کە بە ئاشکاوی بە مسعود بارزانیان گوتووە لەگرتنەوەی موسڵدا سنوری تە دیاری کراوەو نابێت بچیتە ناو موسڵەوە. هەرواش بوو، رایانگەیاندووە بارزانیش وەک ئەمە دژی پەکەکەیەو پەمانگوتووە سنورەکان توندبکات و رێگەنەدات پەکەکە هێز بگەیەنێتە ڕۆژئاوا (بن علی یلدرم لە کۆنگرەیەکی ڕۆژنامەنوسیدا گوتی) ئەمەش کارقایمی تورکیایە بە شێوەی داهاتووی ڕۆژئاوا، ئەردەگان بەراشکاوی رایدەگەیەنە (کەوا دژی هەرقوارەیەکی کوردە) ئەرانیش بەهەمان شێوەو ئاوانی تریش عەراق و سوریا هەروەها دژن، سەیرە ! نەیارانی کورد بەئاشکرا رای خەیان لە دژی کورد دەدەن و سەرانی حزبە سیاسیە دەسەڵاتدارەکانی باشوریش بەئاشکرا دەدەن تورکیاو ئەران دەستن ! بەیە ئەگەر ئەحزابی کوردی ئەو راستیە لەبەرچاو نەگرن کە دەوڵەتانی ئەران و تورکیا دەست نین، زەرەر دەکەن، بەڵای کەمەوە هەتا ئەوکاتە دەستن کە دژی خواستەکانیان نەبن، دەنا ئەوانە زیاتریان دەوە بەنمونە تورکیا هەتا ئەو ئاستەی شەری ڕۆژئاواو یەپەگەو پەکەکەی بە بکات دەستی پارتیە،ئەمە بە یەکەتی و ئەرانیش هەر راستە، پرسیاری جەوهەری ئەوەیە مەگەر داعش وتورکیا خەیان توانیویانە شەری یەکلایی کەرەوە لەگەڵ پەیدەو هەزە شەرکەرەکانی بکەن ؟ ئەگەر ئەوان سەرکەوتوو بونایە چ پێویستیان بە بارزانی دەبوو ؟ ئایا کوردەکان یەکتر بکوژن چ ئازارەک بەئەردەگان وئەران و سوریا دەگات ؟ بەپێچەوانەوە کورد دەبێت : چ بابێت چ باران هەر لەبەفر کەم دەبێتەوە.

هەمیشە گریمانەی ئەوە هەیە دەوڵەتە ئیقلیمیەکان لە دژی کورد یەک بگرنەوە، ئەمە خاڵی هاوبەش و ستراتیژی مەترسیی نەوانیانە، لەم دۆخەشدا رەنگە یەکێک لە بژاردەکانی تورکیاو ئێران ئەوەبێت کە لەسەر موسڵ وئایندەی عێراق ڕێک بکەون، لە ئێستادا پشمەرگە بەشێوەیەکی سنوردار بەڕام کاریگەر بەشداری شەڕی موسڵ دەکات و ڕەگەزیلای پەکەکەش نادرێن بەشداری شەڕی موسڵ بکات، هاوکات تورکیاش لە ڕژئاوا ڕەگەزی پەدراوە هێزەکانی پێشمەرگە بەردومان بکات، هەندێک سەرچاوە لە زاری ئەمریکیەکانەوە باویان کردوە کەوا فەرماندە باڵاکانی داعش موسڵیان بەجێهێشتووە، داعشکانیش هەروا دەکەن پیشیان دەتاشن وجل وبەرگیان دەگۆڕن، وەک چۆن لە جەرابلس کردیان دەچنە بن باڵی تورکیا، بەڕام جیاوازی ئەوەیە وەک جەرابلس موسڵ لەبن دەست و هێزموونی داعشدا نامێنێتەوە، خۆ ئەگەر تورکیاو عێراق لەسەر بەشداری تورکیا لەشەری موسڵدا بگەنە ڕێککەوتن ئەوا تورکیاو ئێران دەتوانن سیناریۆیەکی هاوشێوەی جرابلس داڕێژن،هەموو ئاماژەکانیش وا نیشان دەدەن کە تورکیاو عێراق ڕێک دەکەون، بەگومان ئێستا دەسەڵاتی شیعەکان لە عێراقدا باڵادەستە، بۆیە بەبێ ئەکتەری و بەرژەوەندی ئێران هیچ ڕێککەوتنێک لەگەڵ تورکیادا ناکرێن. دوای ڕێککەوتنیان موسڵ ئادەستی عێراق دەکەوێتەوەو زەربەی چەکدارانی داعشیش دەچنە ناو ڕژئاواوەو بەشکیش وەک مەترسی لەسەر کەرکوک دەهەژمێنەوە، ئەمەش نە زەرەری بە پەزەکانی تورکیا هەیەو نەبە ئێران و نە بە سوریاش . بە عێراقیش سودی ئەوەی دەبێت کە بەبیانوی بونی تیرۆرەوە بێتەوە کەرکوک سەربازی هەرناکەییەکیان ئێران وتورکیا و سوریا لە دژایەتی پرسی کورددا هاوبەش و هاوهەوەستن. ئەمەش مەژوویەکی درێژی هەیە. ڕێککەوتنی عێراق و تورکیا و بەشداری کردنی تورکیا لە جەنگی موسڵدا دۆخێک دەنێتە پێشەوە بەگشتی بە کورد لە باشورو ڕژئاوا مەترسیدار دەبێت، چونکە لەوەها حاڵێکدا ئەمریکاو هێزە هاوپەیمانەکانیش بە باک دەبن لە و خوێنی لەکورد دەرژێ لەم جەنگەو ئەوەشی لەدوای گرتنی موسڵدا رودەدەن .

-———

٢١/١٠/٢٠١٦ – سلێمانی

لە بانەم هەناوە ... عومەر محەمەد

ئەو پیاوەی لە تراژیدیادا سەرسامی کردم، هەردوای ئەوەی لە سەمان بەگی بانە بەخەمباری گەراینەوە، هەموومان بەماتەمی و دەی پەخەمەوە چووینەوە بەردەرگای مالی مام ئەحمەدی دەشکاوو تازیوو بەمەرگی ناوەختی هاورێ، هەرچەندە بە ئەمە زۆر زەحمەت بوو، بەڵام هەردەبوو، چاومان بە دایە عادیلە و خوشکە هەشپەشکانمان کەوتبا، هەتا لەم کاستە ناوەختەش هەرهیچ نەبێت کەمێک لە روخساری ڕەش هەگبەراوی یەکتری هەڵوانین ! لە دوای ئەوەی قەدەرێک پێکەوە دانیشتین، خوقیانکردین بە شوێنی خۆتن ئەمش لەگەڵ هەموو ئەوپیاوانەی لەدەوریان خربببووینەوە هەستاین بە ڕێشتن، لەبەر دەرگا مامەستا ناسری ڕەحمانی کە لەشاری سەقزەوە بە هاوخەمی هاتبوو، لەگەڵ یەک دوکەسی دی بەیەکی ناساندین، (ئەمە مامەستا عومەر محەمەد، بەدوای ئەنفالدا دەچێ و لەگەڵ تەهای کەریمی جوانمەرگ هاورێ بوون و ڕاوەژکاری دوو فیلمی بووە، لەو کاتەدا پیاوێک هاتە لامانەو بە گەرمی بەخێرهاتنی کردین، پرسی :

– ئەوە لەدیووەوە هاتوون ؟

– بەڵێ لە باشورەوە هاتووین .

– کەی دەرچوونەوە ؟

– سبەینێ ئێگەر نەڕەین ئەوە دوو سبەی دەبێ بگەڕێینەوە .

– پەشئەوەی برانەوە زەر پەویستە بتان بینم ؟ من گومانێکم هەیەو دەمەوێ بگەمە یەقین

– باشە بەچاوان سبەینێ دەتبینمەوە، بەدڵنیایی پەشئەوەی بڵێین چاومان بەیەکدی دەکەوتەوە، بەڵام من نەمدەزانی ئەم پیاوە چ پەیوەندییەکی بەبنەماڵەی کەریمیەوە هەیە .

– سەرلەبەیانی ڕۆژی دووهەم ئەو پیاوەم دیتەوەو چومە لای، گوتم فەرموو من لە خزمەتتدام هەتا گوت لێبگەرم، چونکە ئەمە دوو سەعاتکی دی دەبێت بگەڕێینەوە . کابرا گوتی بابچینە دەرە لەراستیدا من خەم بە ئەوە ئامادەکردبوو لەبارەی مەرگی تەهاکەریمی و ئومێدی کەریمی جوانمەرگەوە پرسیارم لێبکات، چونکە ئەوشەوە باسی (گومان)ی کرد، کەچووینە دەرە قامکی ڕاکێشاو گوتی مامەستا ئەتە ئەوگردەت لە دیارە ؟

– بەڵێ

– لەوە کانییەک هەیە پێی دەڵێن چاوگی دوو برا، ئەمن هیچ سەرچاوەیەکی مەزوویم وەچنگ نەکەوتووە کە لەبارەیەوە نوسرابێت، وەلە لە زاری پیرو ئختیارانم بیستووەو لەسنگی ئەواندا

تەمارکراوەو گەلەک جاران بەیان باسکردووم و دڵنن : ئەو چاوگە بەیە پڕی دڵنن دوبرا چونکە لە کەندا دوو برا هەبوون جوتیار بوون، ئەمما زۆر هەژاربوون، برا گەورەکەی ژن و منداڵی هەبوون، شەو کە براگچکەکەی دەنوست دەچوو ئاوی لە زرعاتەکەی خۆی دەبرە و دەیخستە سەر زرعاتی براگچکەکەی، لەخودای دەپاڕایەوە بەشکو بەرهەمکی باشی هەبە و براکەم ژنی پەبهەنە، وەلە کەئەویش دەنوست و براگچکەکەی خەبەری ببوایەتەوە ئەویش دەچوو ئاوەکەی لە زرعاتی خۆی دەبرە و دەیخستەوە سەر زرعاتی برا گەورەکەی و بەو نیازەی زرعاتەکەی کاکی بەرهەمداربێت ، لە خودای دەپارایەوە کە زرعاتەکەی کاکم بەرهەمداربە چونکە ئەو منداڵی زۆرن بۆئەوەی ئحتیاج بەکەس نەبن و ژیانیان خراپتر نەبە .
ئەو پیاوەی بەدوادا چوونی بە ئەم چیرۆکە دەوە کاک حوسینی حەکیمی (بەیان)ە، خزمی نزیکی تەها کەریمی سینەماکارەو فەیمەی کەریمیش هاوژینی مامۆستا مەجیدی کوڕی کاک حوسێنە، کەلەناو ئەو کۆستگەورەیەدا هەشتا خەمی ساغکردنەوەی چیرۆکێکی مەژوویی میللەتەکەیەوەیەتی و بەدوای سەرچاوەی مەژووێدا دەگەڕە ! ئەمە بەمن گەلەک بایەخدارو جگەی رەزە چونکە من لەم بەشەی کوردستان کە ئازادکراوەو زانکۆکانی بە پەل دکتەراو ماستەر دەبەخشن ئەو خوێن و خولیایە بە بەدواداچوون و ساغ کردنەوەی مەژوویان لە چاوەوان ناکەم .
بەهیوام ئەوەش هاوکارم بن لەپەیداکردنی سەرچاوەو زانیاری لەمەر چاوگی دووبرا لە نزیک گوندی بەیانی شاری بانە

٢ی ئەیلولی ٢٠١٦ – سلەمانی

دەپیسی و نیازپاکی لە نێوان نادیە مورادو ئەوانی دیدا … عومەر محەمەد

١٦ی ئەیلولی ٢٠١٦ – سلەمانی

نادیە موراد کچەکی کوردی ئایین ئەزیدییە،لە دایکبووی ساڵی

١٩٩٣یە، ئەولەگوندی کەچەی ئەزدی نشین لە دایک بووە، کەلە ٣ی ئابی ٢٠١٤ دا گوندەکەیان لەلایەن چەتەکانی داعشەوە گەمارۆدراو لە ١٥ ئابدا هەموو پیاوەکانیان کەمەکوژکران و ژنەکانیشیان بردن، نادیە مورادیەکێکە لەوکچانەی لەدەستی داعش ڕایکردو ئەمڕە ١٦ی ئابی ٢٠١٦ لەبارەگای سەرەکی نەتەوەیەکگرتووەکان و لەمەراسیمەکی تایبەتدا شەرەف ونازناوی باڵیۆزی نیازپاکی عێراقی لەنەتەوە یەکگرتووەکان پێبەخشرا، بەگومان ئەمەش پڕچەکردارێکی گرنگی کەمپەینگای نەودەوەتیە بە داعش و دەستکەوتەکی گەورەیە هەم بە کوردوهەم بە عێراق .
ئەمە ڕاژەکی مەژووییە بەکورد، ئەگەرچی هەمیشە بەگومانەوە دەوانمە هەرجەوەو قسەیەکی ئەوکەسانەی پێگەی نەودەوەتیان هەیە،گومانکەشم لەوەیە لە مەژە ئەم میللەتە بەپشچاویانەوە پشلکاری گەورەی هەتا ئاستی کەمەکوژی دەرهەق دکرێت و هەوڵی سینەوەی دەدرێت و بەپشچاوی جیهانەوە نەک جارەک، دەیانجار تاوانی کەمەکوژی کوردان ئەنجامدراوە، وەلە ئەم کەسایەتیە نەودەوەتیانە تەنها لەبەر بەرژەوەندی ئابوورییان لەپشش هەموویانەوە لەبەر (بەنی نەوت) نەخێیان و نە دامەزراوەو ڕێکخراوەکانیشیان قسەیکیان نەبووە بەقازانجی کوردی ستەملێکراو بێت. هەر هیچ نەبێت هەوەستێکیان هەبێت بە ڕەگرتن لەوتاوانانەو ڕەزگرتن لەو پەیماننامانەی خێیان لەمەر قەدەغەکردنی تاوانی جینەسایدو پاراستنی مافەکانی مرۆڤ وئابووی مرۆقایەتی دەریانکردوون و واژەیان کردوون.
بەیە ئەستا کە نادیە مورادلەباوەشی بانکی ماندا دەبینم،ناتوانم میهرەبانی و ئینساندۆستیان بخەمە پشش ئازایەتی نادیەمورادە، چونکە ئەوەی نادیەی ڕزگارکرد ئازایەتی خۆی بوو بە هاوکاری ماڵێکی عەرەبی بەویژدان، نەک هەوە وکششی سیاسیەکان، کاتێک لەدەستی چەتە بەدرەفتارەکانی داعش هەڕهات و گەیشتەوە کوردستان، ئازایەتی خۆی بوو کەوا دەستەوسان دانەنیشت،هەر هیچ نەبێ نەبووە پاڵەوانی زەلیلی سەرشاشەکانی تیقی ومیدیای کوردی، کەهەمیشە شاشەکانیان پڕن لەم قوربانیە زەلیلانەو کارەکتەرە چالاکەکانیشیان فەرامش کردووە، ئەوە ئازایەتی خۆی بوو قایل نەبوو ببێتە ژنەکی زەلیلی ناو کەمپی ئاوارەکان، قایل نەبوو بەپیتاکی ئاوارەیی ژەرچادرەکان بژی وشەوان بەداماوی ڕۆژ بکاتەوە،ئەی ئەگەر وانەبووایە چۆن دەبووە کارەکتەرەکی ئەکتیف ؟
نادیە مورادبەپشچەوانەی لەژیکی ئەوانەی ژنیان پێ زەعیفەوکەم عەقڵ،دەڵێت: ئەوەی من گەیاندمە ئەنجوومەنی ئاسایش و وڵاتانی دیکە، ئەو کارەساتانە بوون کە داعش بەسەر کچ و ژنی کوردی ئەزدی

هێنا و من بەچاوی خۆم بینیبوومن. هاواری من لەو شوێنانە تەنیا بۆ گەلەکەم نەبوو، بەڵکو مەبەستم بوو بۆ جیهان بەم کار بۆ هەموو ئەوانە بکەن کە بوونەتە قوربانیی دەستی داعش. من وا هەست دەکەم هەتا ئێستا بۆ ئامانجەکەم نەگەیشتووم، کارێکم نەکردووە بۆ ئەو پیر و گەنجانەی کەوتوونەتە دەستی داعش. ئەوەی من مەبەستم بوو بیگەیەنم ئەوە بوو کە داعش دژی مرۆڤایەتییە، دژی ژنان و منداڵانە، دژی هەموو ئایینەکە.) کە ئێستا نادیە موراد لەباوەشی (بانکیمۆن)ی سکرتێری گشتی نەتەوەیەکگرتووەکاندا دەبینم هەست بەجۆرێک دڵنیایی دەکەم،لەبەرئەوەنیە کە ئامۆزای سکرتێری نەتەوە یەکگرتووەکان سەلامەتیمان دەپارێزنا لەبەرئەوەیە ئەو ئامۆزە هەندەی سیاسیە، هەندە هاوسۆزییەکی فریودەرانە نیە. واهەست دەکەم دەبێت مرۆڤایەتی هەلوەستەیەک لە ناپەسندی خۆی بکات و دەستی داعش وداعش ڕەفتارو ئەوانەش کوورت بکاتەوە کەلەپشتیەوەن . ئەوانیش تێگەیشتوون کەمەترسیەکە لەعێراق وسوریادا قەتیس نابێ بەڵکو مەترسیەکی جیهانیە.

نادیە موراد بەهەموو جیهانی گوت ژن لاوازو کەم عەقڵ نیە، سەرچاوەی فەسادو داوێن پیسی نیە، بەڵکو ئەوانە کەم عەقڵ و لاوازن کە ژن تەنها وەک کەرستەیەکی سێکسی ومنداڵ خستنەوە دەبینن، تەنانەت لەدیلکردنیشیاندا هەروا مامەڵەیان لەگەڵدا دەکرێت، ڕاستە ئەوە بەیەکەمجارە لەدوای تاوانێکی جینۆساید بەم شێوەیە گوێ لەکورد دەگیرێ و ژنێکی کورد بەهۆی ئازایی و ئازادیەوە هەنگاوەکانی سنوری ناوخۆدەبەزێنێ و ناوپێگەی دەترازێتە کایەی نەودەوەتیەوە و متمانەی کەمەگەی نەودەوڵەتی بەدەستدەهێنێت و نازناوی باڵەزی نیاز پاکی پێ دەبەخشرێت.

نادیە لەخۆڕا نالێت: "متمانەم بە حکومەت و سیاسەتی کوردی نەماوە" ئەو باش دەزانێت لەهەرەم چ دەگوزەرێ بگومان ئەگەر سیاسەتمەداری کورد بیویستایە تێبگات لەدوای ساڵی (١٩٩١)ەوە دەرفەتی هاوشیوەی بە دەربازبوانی ئەنفال وکیمیبارانیش، هەبووون بەڵام نەیانویست تێبگەن و گوێی خەیان لەهەر دەنگێکیش کەکرد کە دەیویست لە دەردی شەرمنی وتێگەیشتنی کەواری رزگاریان بکات، بۆیە هەموو ئەو دەرفەتانەیان کوشتووەو خستنەروی ئەوکەسایەتیانەیان بپۆیست نەزانیوە. خۆگەر دەرفەتکیش هەڵکەوتبێت بەرپرسان و وەزیرو گزیرەکان لەبری کارکتێری گرنگ و شایەتحاڵی گرنگ کادیروخزم وناسیاوەکانیان ناردووەتە دەرەوەو دەسێی کەمەکوژیان بەقوربانی گەشتی ئەوروپاوئەمریکای خزم و کەسەنزیکەکانی خەیان کردووە، دەنا لەتاوانی ئەنفالیشدا نێک نادیەموراد بەڵکو دەیان نادیە موراد هەبوون کە دەسێی ئەنفال بگەیەنن ناوەندە گرنگەکانی جیهان و

هەموو ئەوانەش شەرمەزاربکەن کە هاوسەزبوون لەگەڵ بەعس وشۆڤێنیزمی عەرەبی و تورکی وفارسی .
بەگرتنی شەنگال نەک هەر پەردە لەسەر روی چەتەکانی داعش بەکو لەسەر کەی بیرو هۆفتاری شۆفینیزمی عەرەبی و ئیسلامی پەردەیان هەماڵدرا، ئەوەی لەمڕۆدا لەتەمووماژدا مابووەوە تاوان و بەدرەفتاریەکانی داعش بە وێنەی دیجیتاڵی خستیانەوە بەردەم رای گشتی، ئەوەی لە بارەی ئەتکردن وکرین وفرۆشتنی ژنانەوە لە ئێنفالدا دیزە بەدرخەنەکرا ئەمجارە داعش بەڵاقەکردنی ژنانی ئێزدی بەئاشکراو بەبە پەردە سەڵماندیانەوە، ئەوان چ لە ئێنفال وچ لە شەنگال ویستیان زیاتر ئابڕوی کوردو ئایینی ئێزدی بەرن، بەڵام بەو تاوان و بەدرەفتاریەیان نەک هەرخەیان لەسەر ئاستی جیهان ریسواترکرد بەکو نیشانەی پرسیاریان لەسەر پیرەزیەکانیشیان داناو ژنانی ئێزدی نەک هەرداعش و لاقەکارانیان ریسواکرد، بەکو هەموو ئەوانەشی ریسواکرد کەهاوسەزو داعش هۆفتارن.
هەرچەندەک بەت مەرجعی فیکری سوننی عەرەبی بەتایبەتی و مرجعی فکری عەرەبی وتورکی دەڵا داعش و هاوپەیمانەکانی و ئەوانەشی هاوسەزو هاوپەیمانیانن لەجەنگدا بردیانەوە بەڵام ئەخلاقیان دەراند، موصەوشەنگالیان گرت بەڵام ئابروی دەسەڵاتدارەتی تورک وعەرەبیان برد.
نادیه مورادلایەن داعشەوە گیراو دەستدرێژی کرایە سەرناموسی بەڵام ئێستا بووەتە شەرەفی هەموو کوردەکی بەشەرەف و هەموو مرۆڤەکی ئازادیخواز بەیە ئێستا هەر نوێنەرایەتی ئەو ژنانە ناکات، کە دەستدرێژیان کراوەتە سەر بەکو نوێنەرایەتی هەموو کوردەک وعەراقیەکی بەشەرەفیش دەکات لە نەتەوەیەکگرتووەکان . ئەوکچەی داعش ویستی ئابروی بەرێت ئەو ئابروی داعش وهەموو داعش رەفتارەکیشی برد بەتایبەتی لەماوەی ئەم چەند مانگەدا هەنگاوەکانی هەندە گەورە بوون هەرگیز پێشتر لەسیاسەتمەداری کوردی باشور نەوەشاونەتەوەو وبیریان لێی نەکردووەتەوە.
سەیرە ..! لەکاتێکدا سیاسەتمەدارانی خەڵکی کورد نادیەمورادیان فەرامۆش کردووەو لێی ناپرسنەوە، کە ئەو چ پێویستی بەوان نیە، بەکو ئەگەر سیاسەت وحیکمەتی سیاسی لەگەڵ بەت ئەوا ئەوان پێویستیان پێیەتی ! ئەو کچە ئێستا بووەتە رەمزێکی گرنگ کچی نەک هەرشانازی پێوناکەن بەکو هەستیشی پێناکەن ! لەکاتێکدا دەزگاکانی راگەیاندن هەواڵی سەردانی فەرماندەو سەرۆک خەڵکانیان بە وڵاتان گەرم کردووە، کەلەماوەی ٢٥ ساڵی رابووردوودا ئەم سەردانانە هیچ بەرهەمێکیان بەکورد نەبووە، کەچی نادیە مورادوڵاتان دەگەڕە و لەناو هۆڵەکانی پەرلەمان و ناوەندی نێودەوڵەتی و هۆکخراوەنیودەوڵەتیەکان و لەوانەش گرنگتر لە بەردەم ئەنجوومەنی

ئاسایشی نەوەوەتی و کۆنگرەسی ئەمریکادا دەردەکەوێ و قسەدەکات و پێگەو ئابروی کورد بەرەو هەڕەشە. سەیرە تەنانەت پەرلەمانی وڵاتی کوێت پشوازی لەدەکات و رێزی لەدەنێ، بەڵام لەهەرەمی کوردستاندا نەک هەر سەرکایەتیەکان و حزب و رێکخراوەکان بەکو کۆنەکانی میدیاش، بەبایەخەوە تەماشای ناکەن و گرنگی پێ نادەن ! ئەوەی نادیە دەیکات وئەوەی دەستات ومیدیا لێی بەدەنگ و بەباکن ئاماژەیەکی رونە کەوا لەهەرەمی کوردستان سیاسەت بایەخیکی بەئەوان نیە،ئەوەی هەیە بازرگانی ودامەزراندنی پێگەی خەکی بازرگانەکانە. نەک بەهای مرۆڤ و چارەنوسی کورد وپێگەی سیاسی کوردان چ جای دەوڵەتی کوردی. بەدەنیایی ئەگەر نادیە موراد هەمیشە لەکۆنەکاندا ئامادەی گریان وکروزانەوە بوایە، دەنگە زیاتر جێگەی بایەخ بووایە، چونکە ئەم میدیایەی باشور هەندەی بەدوای لایەنی سەزداری مرۆڤۆیە هەندە بەدوای سەرخستنی دەسە گرنگەکان و عەقڵانیەت وکارەکتەری بنیاتنەروبەهێزەوە نیە . گومانی ناوە ئەگەر نادیە موراد کچی سەرەک خەکەک بوایە یان دەکوژرا، یان چیرەکەکەیان بە ئاوەژو دەکردەوە ئەوسا دەبووە قارەمانکی لەکاەی و خاوەن پێگەی بنەماەیی نەک خاوەن پێگەی نەودەوەتی .